

A SAJTÓFOTÓ KÉPSZERKESZTÉSÉNEK TECHNIKÁJA

A KÉP A TERVEZŐASZTALON

A kép méretezése

A sajtóban felhasznált fotók mérete ritkán kisebb 13×18 cm-nél és a 18×24 cm-es kópiák legtöbbször megfelelőek a legnagyobb méretű sajtóreprodukciónak is. Esetenként mégis előfordul, hogy 9×12 -es kópiákat használunk fel.

Oldalpár nagyságú reprodukcióhoz vagy összemontírozott, retusált képekhez 18×24 -es méretnél nagyobb képeket is alkalmazunk. A fentiekből következik, hogy a sajtóközléshez a képek méretét meg kell változtatni, mert annak mérete nagyon ritkán egyezik meg a sokszorosítani kívánt mérettel.

□ **Átlós szerkesztés.** Ha a képek méretarányának (szélességének és magasságának viszonya) megváltoztatására nincs szükség, a méretezés egyszerű átlós szerkesztéssel elvégezhető.

A szerkesztést nem a kép hátán, hanem a tervezőpapíron (tükörlapon) végezzük el. A képet a feltételezett helyre illesztjük, pontosan derékszögben tartjuk, az átlósan ellentétes sarkánál a tükörlapra egy pontot teszünk. Ezen a ponton keresztül egy átlót húzunk. Ha nagytáras van szükség, meghosszabbítjuk az átlót. Az átló vonalában lesz a kép nagyobb vagy kisebb.

Ha például tudjuk milyen *szélességűre* szeretnénk a méretet változtatni, akkor ahol ennek a szélességnek függőleges vonala elvágja az átlót, ott kapjuk meg a kép ismeretlen magasságát.

Ha a kép *magassága* adott, akkor a jelölt magasság vízszintes vonala vágja el az átlót. Ebben az esetben ez a találkozási pont mutatja az ismeretlen szélességet.

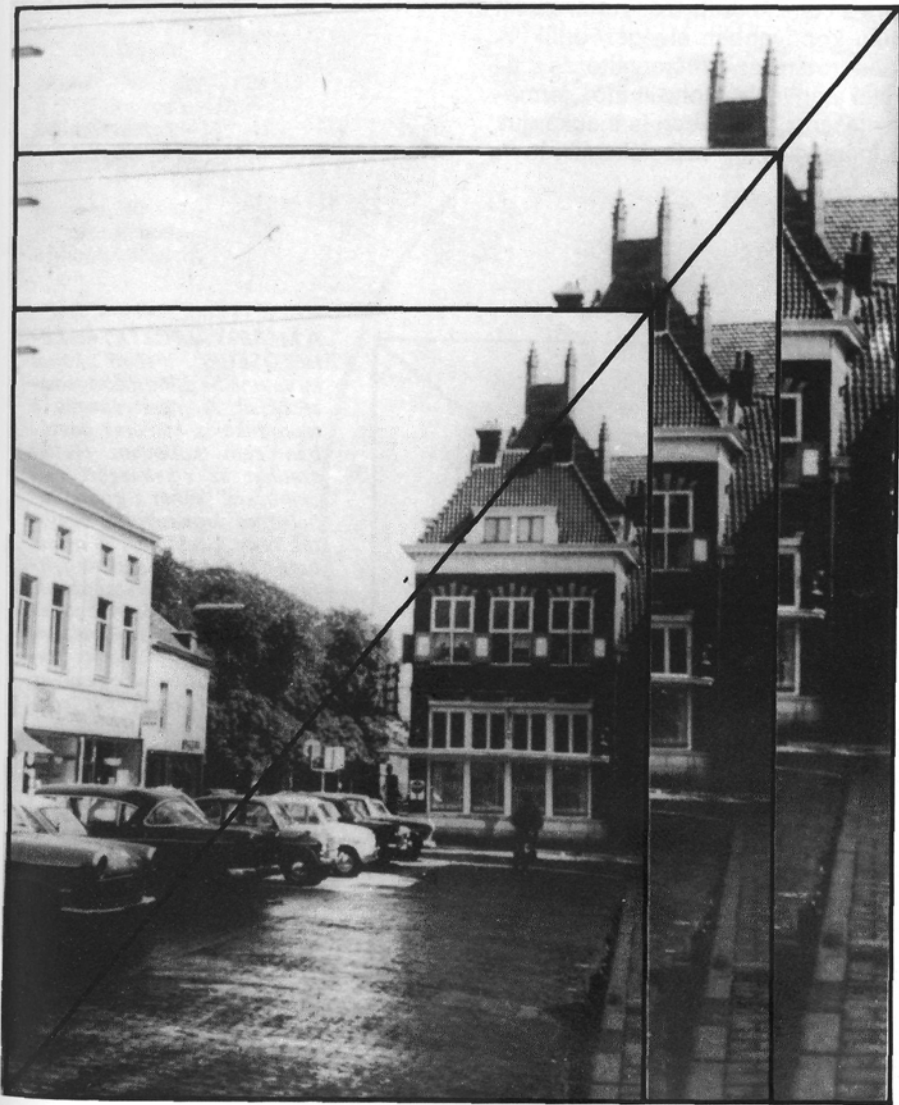
□ **Szerkesztés számítással.** Az átlós szerkesztésen kívül még számítással is megállapíthatjuk a kép új méretét.

A méretezés alapelve az, hogy az egyik méret mindig előre meghatározott, például tudjuk, hogy milyen szélességre kívánjuk a kép méretét változtatni, más esetben pedig a kép magassága adott. A feladat mindig a másik, az ismeretlen méret kiszámítása lesz.

Aránypár segítségével végezhetjük el a számítást.

Ismert *szélesség* esetén az ismeretlen magasságot így számítjuk ki:

Az eredeti kép szélessége úgy aránylik a lapba kerülő kép ismert szélességéhez, ahogyan az eredeti kép magassága a lapba kerülő kép ismeretlen magasságához. Egy példa: 240×180 mm méretű eredeti

fekvő kép a lapban 130 mm széles lesz. A kérdés, hogy ez esetben a 180 mm-es eredeti magasság hogyan változik?

$$240:130 = 180:X = \frac{130 \cdot 180}{240} = 97,5 \text{ mm}$$

A lapban a kép mérete 130×97,5 mm lesz.

Ha a tervezői munka folyamán egy kép lehetséges *magassága* alakul ki a lapban, a várható szélességet így számítjuk ki: ➡➡➡

MÉRETVÁLTOZTATÁS. A képek méretezésénél törvényszerűségekké számolhatunk. Fényképezés útján a képet nagyítani és kicsinyíteni lehet, de méretarányváltoztatást fényképezeti úton nem lehet elérni. A kicsébbítés és nagyítás esetén a kép megtartja méretarányát, következésképpen a mérete az átlójának vonalában lesz kisebb vagy nagyobb.

Képünkön egy álló képet mutatunk be három különböző méretben.

Az alsó sarokból kiinduló diagonális vonal nyomán keletkezhet (példánkban) egyre nagyobb méretű kép

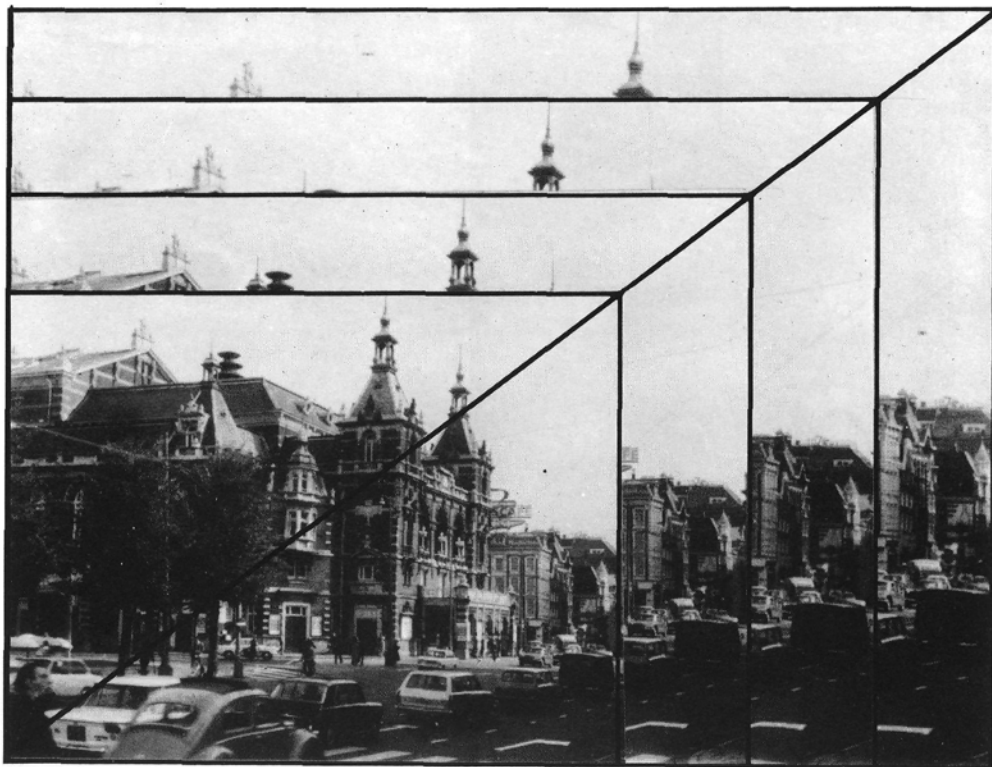
Példa: Az eredeti álló kép magassága 180 mm, szélessége 130 mm, a képhely magassága a lapban 215 mm, a szélessége ismeretlen.

Megoldás: $180:215 = 130:X =$

$$= \frac{215 \cdot 130}{180} = 155 \text{ mm}$$

A lapban 215 mm magas, 155 mm széles felnagyított kép lesz.

A számításokat logarléccel vagy erre a célra készült számítótárcsával még könnyebben elvégezhetjük. A számítótárcsán a méretváltozás százalékaránya is leolvasható, természetesen a logarléccen is megkapjuk a méretváltozás százalékarányát.

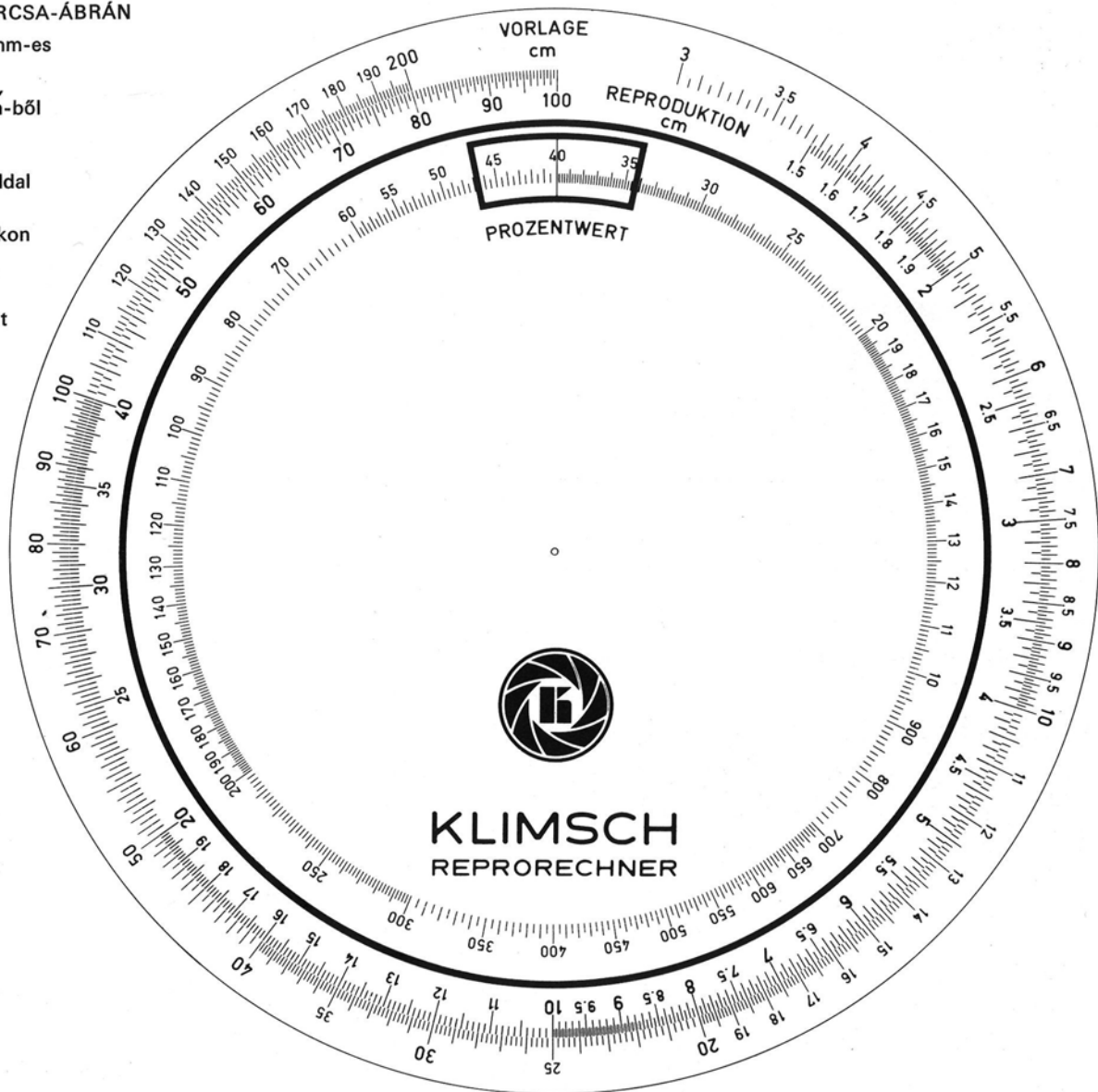
A MÉRETVÁLTOZTATÁS LEHETŐSÉGEI. Fekvő képet mutatunk be átlós méretváltozásokkal. A méretváltozás a reprodukciós kamerák esetében sem korlátlan. Határt szabhat az alkalmazott gép „kihúzata”, tehát a gépen lehetséges legnagyobb nagyítás vagy kisebbítés. A másik határ az eredeti kép nagyítathatósága. A kép élességének, a kópia szemcsézettségének is befolyása van a lehetséges méretváltozásra. Túlzott nagyítással elérhetünk egy olyan képállapotot, amely már teljesen széteső és így sokszorosításra alkalmatlan. Az eredeti kép a kisebbítésnek is meghatározhatja a mértékét. A képfelületen levő képalakító motívumok sokasága erős kisebbítéssel már élvezhetetlené teheti a reprodukciót. Nyomdai szakemberek a kétszeres nagyítást és az egyharmados kisebbítést tartják a fényképezési úton történő méretváltoztatás elfogadható mértékének. A színbontógépeken történő színes diaprojektív nagyítása ennél több is lehet

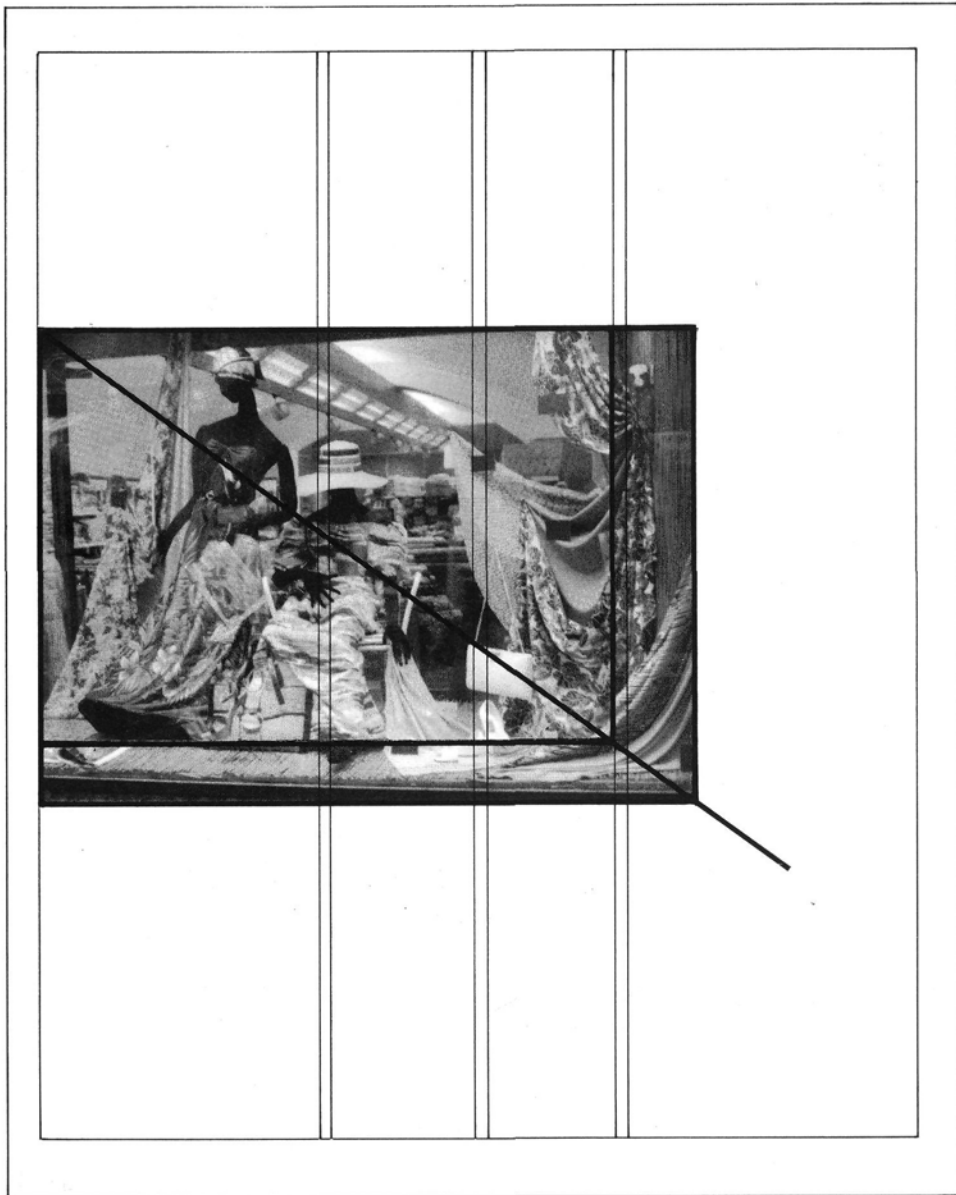
A SZÁMÍTÓTÁRCSA-ÁBRÁN

egy 180×240 mm-es
eredeti képet
méretezünk úgy,
hogy a 180 mm-ből
72 mm legyen,

akkor
a 240 mm-es oldal
96 mm lesz.

A százalék-ablakon
látszik,
hogy a művelet
40 százalékos
kisebbitést jelent

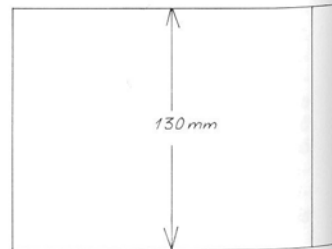
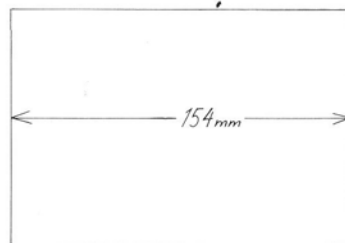

EGYSZERŰ ÁTLÓS SZERKESZTÉS. Az oldal háromhasábos felosztása szerint két hasáb széles képet tervezünk.

A képet a tervezett helyére illesztjük, pontosan derékszögben tartjuk az eredeti kép (a nagyobbik) átlós sarkánál, a tükörlapra egy pontot teszünk, a képet elvéve átlót húzunk a kiindulási sarok és a pont között a tükörlapra. Ahol az átló elmetszi a 2 hasáb szélességet jelző függőleges vonalat, ott kapjuk meg a kép eddig ismeretlen magasságát.

Ilyen egyszerű esetben a kép hátára az oldalszámot és törtvonal alá a képszámot írjuk bekarikázva, a szélességi méretet pedig a kép széléig húzott nyíl közéjébe írjuk. A kép hátán a jelölésekhez puha ceruzát használjunk

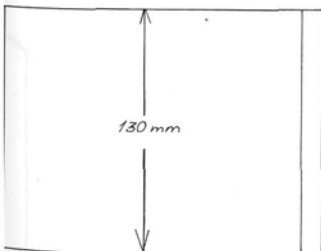
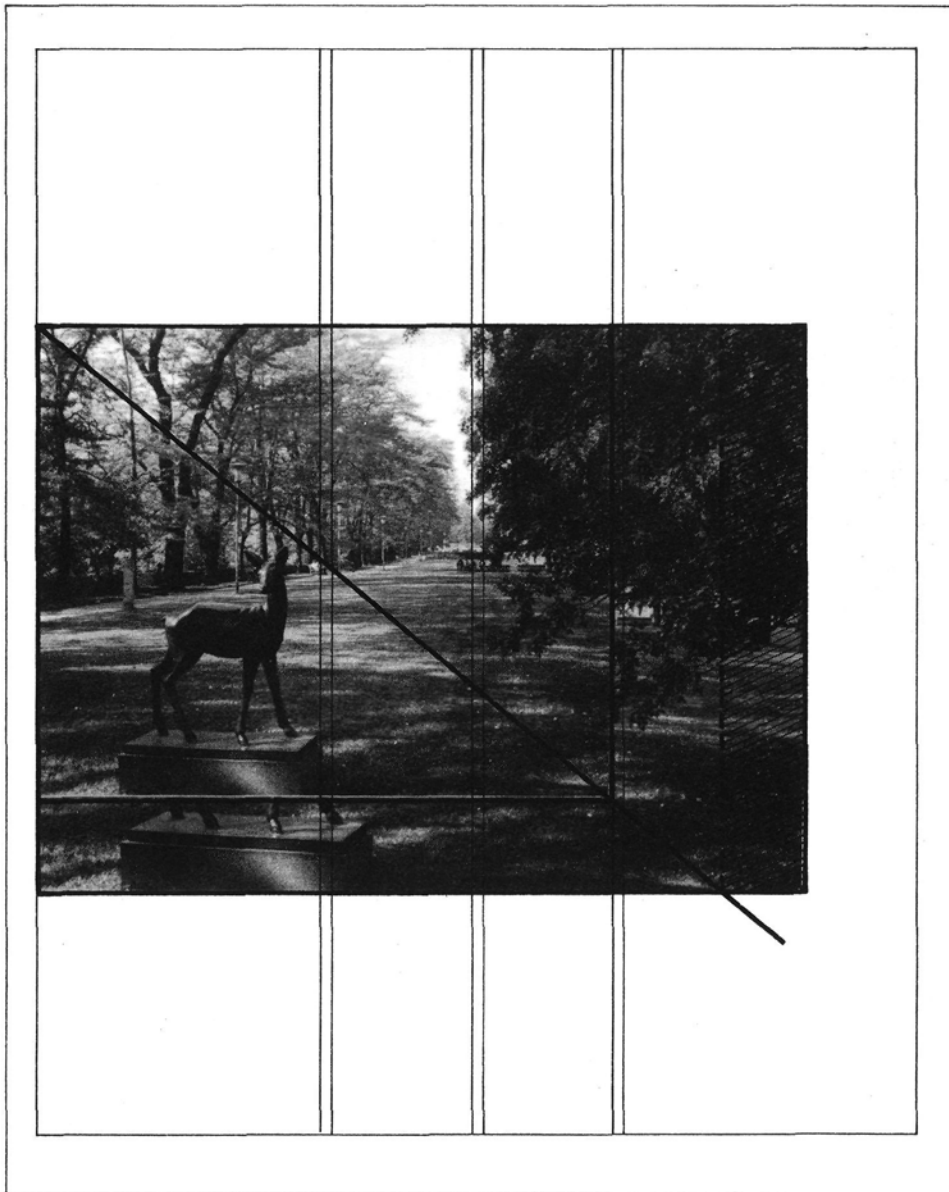

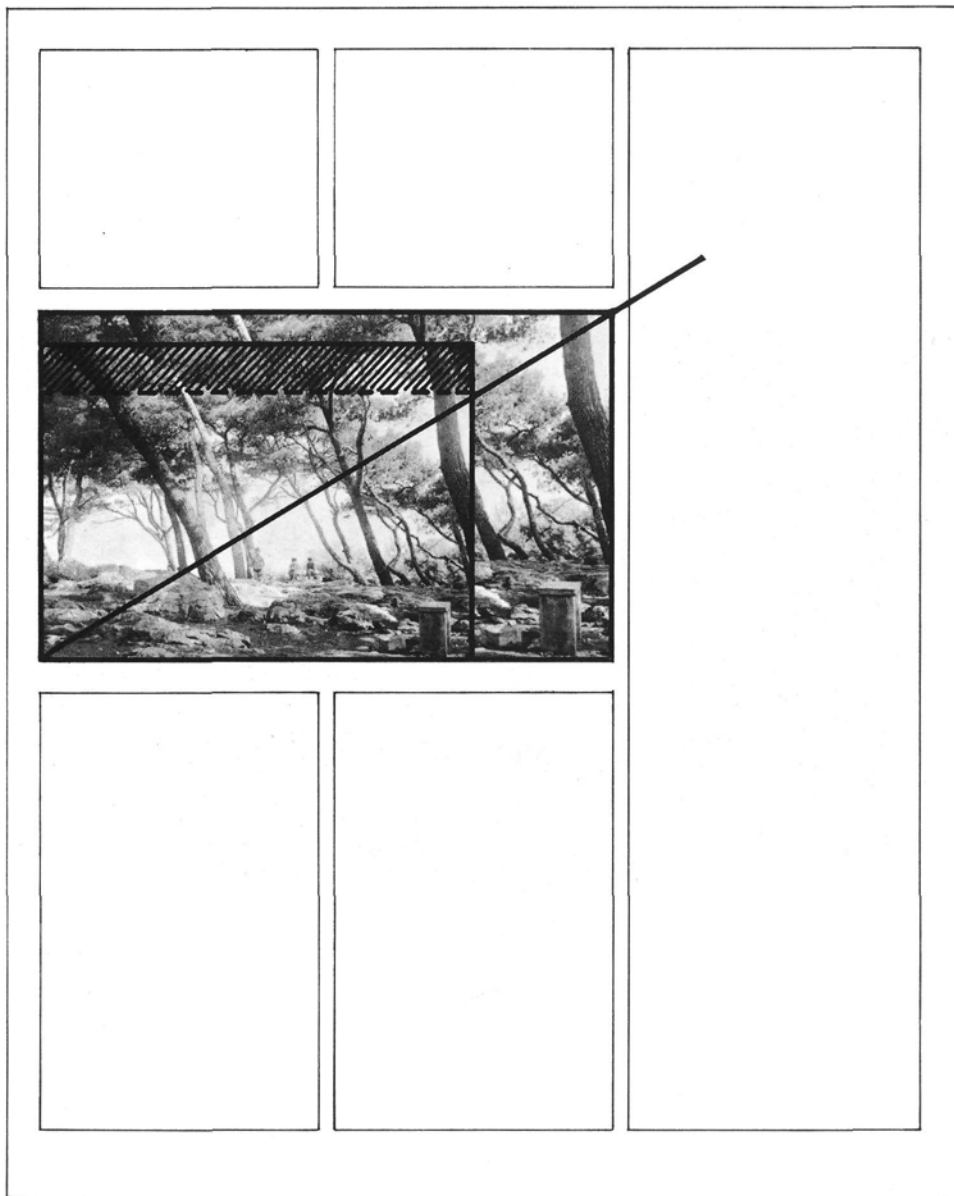
A KÉP SZÉLESSÉGÉBŐL VÁGNI KELL. Az eredeti kép aránya eltér a lapba kerülő kép arányától. A lapban az eredetinel magasabb kép számára van hely. A szélességet tehát csökkenteni kell.

Hogy mekkora a csökkentés mértéke, azt úgy tudjuk meg, hogy a kép magasságának megfelelő két vízszintes vonalat húzunk a tükörlapra. A szélessége ismert: két hasáb széles. Ezen a berajzolt képformán keresztül meghosszabbított átlót húzunk. A kezdő saroktól kiindulva az eredeti képet ráfektetjük a tükörlapon kirajzolt helyre. Az előzőleg meghúzott átló a kép alól előtűnik és megmutatja mennyit kell a kép szélességéből vágni, hogy a kívánt új méretarány létrejöjjön.

A képet természetesen nem vágjuk le ollóval, csak a kép hátán jelöljük a levágásra kerülő részt egy függőleges vonallal. Ha a kép elemei olyanok, hogy oldalról nem vágthatjuk le a szükséges mennyiséget, elosztjuk és két oldalról vágunk megfelelő arányban, de annyit, amennyit az átló számunkra megmutatott. Ha a kép oldalából vágunk, jelöljük magassági méretet.

Kivételesen előfordulhat, hogy a képből semmiképpen nem lehet vágni. Ilyen esetben adjuk fel terünkét és új elrendezéssel próbálkozunk, most már vágás nélküli képformával

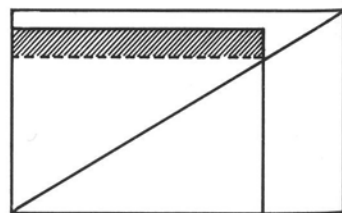

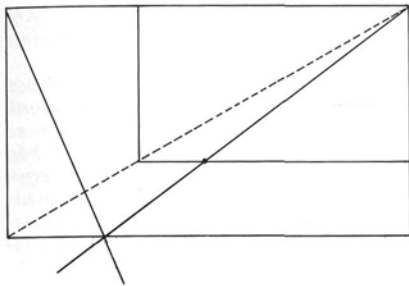

A KÉP MAGASSÁGÁBÓL VÁGNI KELL. Az eredeti kép méretaránya most is eltér a lapba tervezett képforma méretarányától. Az előbbi példával szemben itt a képhely alacsonyabb, mint az eredeti kép. A terv szerint két hasáb széles képet kell meghatározott magasságra alakítani. Az eredeti kép példánkban kisebb mint a tervezett képhely. Itt tehát nagyításról és méretarány-változásról van szó.

A tükörlapon megrajzoljuk a kép helyét és átlót húzunk az ellentétes sarkokon keresztül. Pontosan derékszögben tartva a sarokba illesztjük a képet. Az átló előtűnik a kép alól és megmutatja, mennyit kell a kép magasságából vágnunk, hogy elérjük a tervezett képformát.

A kép hátán egy helyen, vagy ha szükséges, két részre osztva, ceruzával bejelöljük a vágás méretét. Mivel az eredeti kép magasságából vágtunk, szélességi méretet adunk, a kép két széléig terjedő nyíllal jelölve

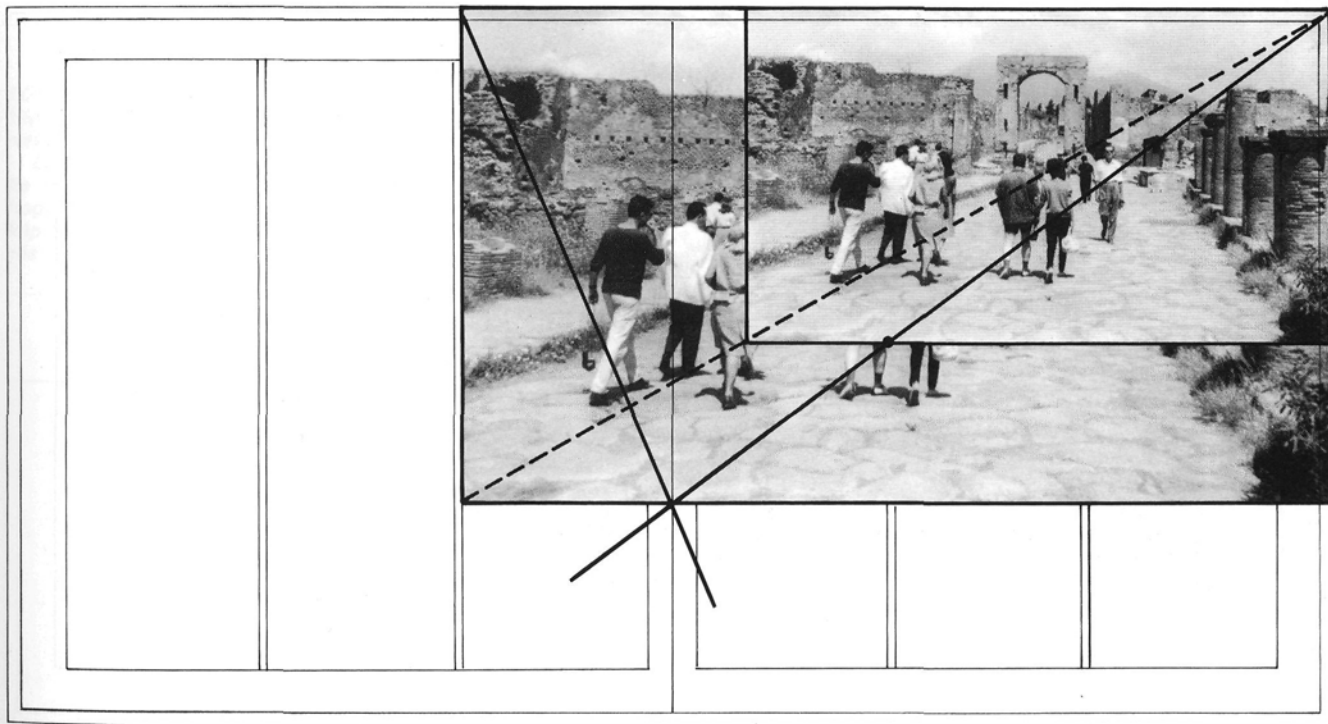

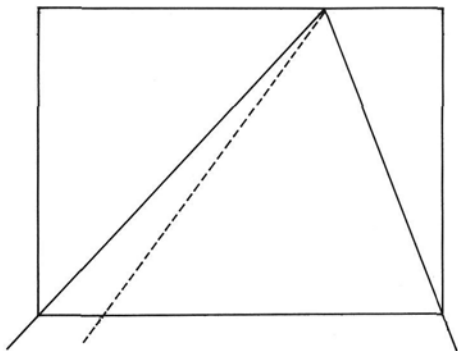

ÁTMENŐ KÉP. A képszerkesztői feladatok között gyakori a két oldalra átmenő kép elhelyezése. Az egymás melletti két oldal csak a lap közepén függ össze, a többi oldalpáron az átmenő képek el vannak vágva. A két darabban nyomtatott kép egy függőleges vonalon találkozik. A találkozás pontosságának nehéz technikai feltételei vannak. Ezért kerülni kell az olyan átlépéseket, amelyek a kép valamely érzékeny vonalán lépik át a kötés vonalát. Ne legyen az átlépés helyén arc, vízszintesen tartott kar és semmi olyan képrész, amelyre egy parányi kötészeti elmozdulás rossz hatással lenne.

Kiszámíthatjuk az átlépés helyét. A kép

meghosszabbított átlója segítségével a tükörlapra felrajzoljuk a kép helyét. Ezután a képhely két sarkából új két átlót húzunk a tükörlapra a kötésvonal és a képhely találkozási pontján keresztül. Visszahelyezzük a képet a kiinduló sarkokba, a kép alól előtűnik a kötésvonal felé tartó új átló. Ezen a ponton kapja meg a képszerkesztő az átlépés helyét. Ha egy képzeletbeli függőleges vonal nyomán nem akad olyan képrész, amely elvágva rontaná a két oldalon átfutó kép összehatását, átléphetünk a képpel. Ha kényes képrést vág ketté, más megoldást keresünk. Az átlépés helyét a kép hátán szaggatott függőleges vonallal jelöljük

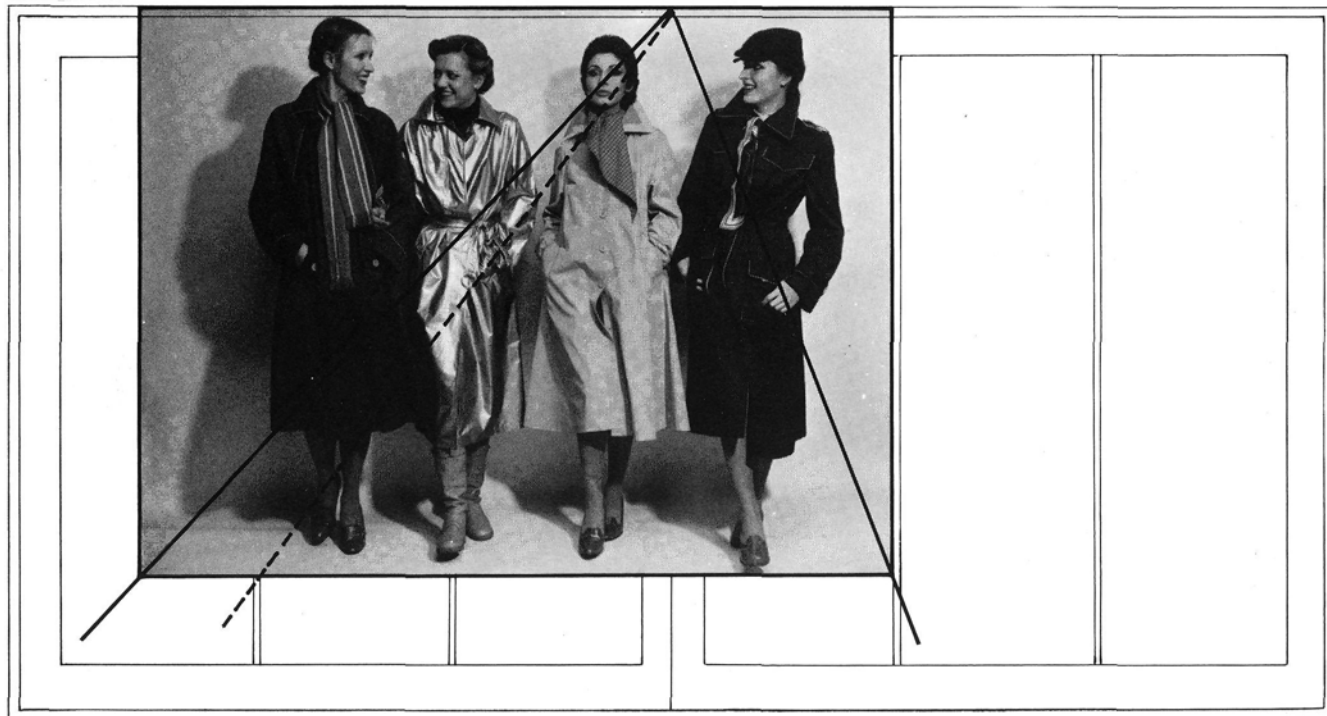

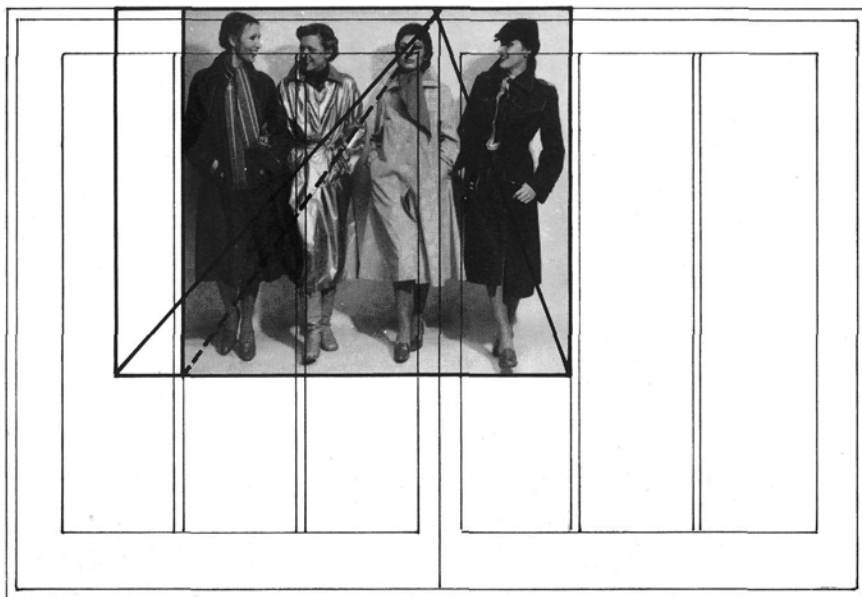
AZ ÁTLÉPÉS MEGHATÁROZOTT. Két oldalon átfutó kép előre meghatározott átlépéssel.

A képen kikeressük a legjobb átlépés helyét és méretezésüknél ebből indulunk ki. A képet a kötésvonalra illesztjük az átlépés vonalán. A kötésvonal és a kép találkozási pontjától két irányban egy-egy átlót húzunk a kép két sarkáig a tükörlapra. Ezzel meghatározzuk a kép magasságát. (Példánkban az eredeti kép magassága marad).

LENGYEL MIKLÓS

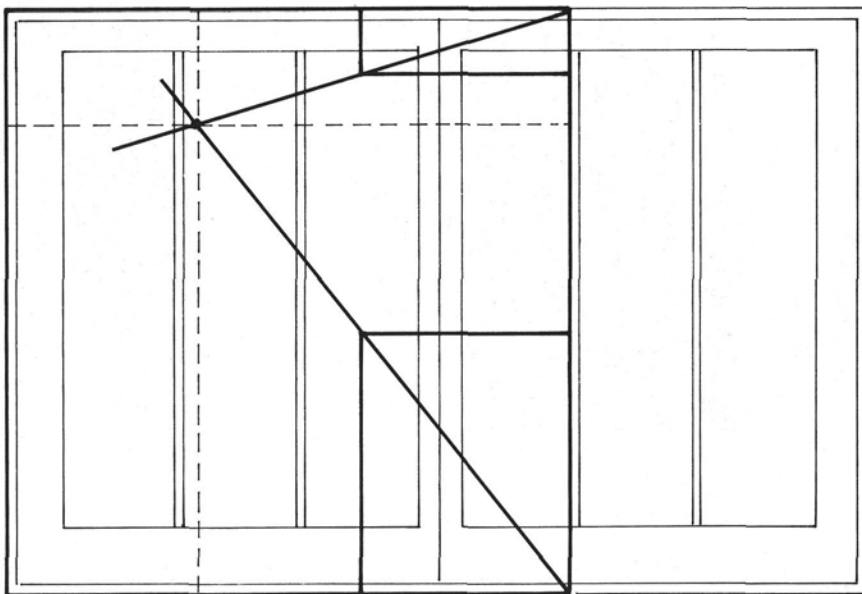
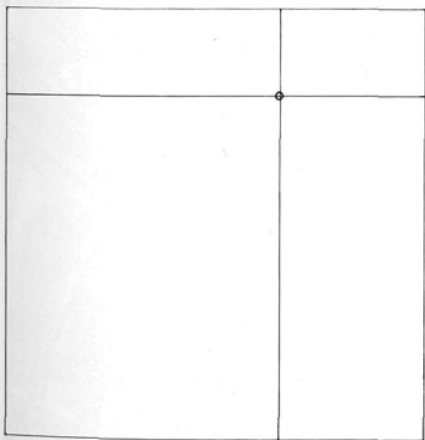

Az egyik oldalon két hasáb szélességet tervezünk, a másik oldalra egy hasáb széles képrész kerül. A kép bal oldalából különösebb károsítás nélkül vághatunk, hogy a két hasáb szélességet elérjük. Ha ragaszkodunk a hasábszélességű képekhez, esetenként nehézséget okoz a megfelelő magasság, szélesség és az átlépés helyének pontos meghatározása

EGY PONT HELYE A KÉPEN. Az eredeti kép egy pontjának meghatározása a méretváltás után.

Egy emblémának, egy címnek a képbe helyezése esetén szükség lehet arra, hogy megtudjuk: hova kerül az eredeti kép egy pontja a tükörlapon a méretváltás után.

A képet szokásos eljárással méretezzük a tükörlapon. (Példánkban nagyításról van szó.) A kép hátán átvilágítva megjelöljük a kívánt pont helyét. Ezen a ponton keresztül függőleges és vízszintes irányban vonalat húzunk. Ezzel a képet négy részre osztottuk. Ebből a négy részből egymás mellett vagy egymás fölött álló két részt használunk fel a pont helyének kiszámításához.

A képes felén megnézzük, hogy a méretváltás után melyik két sarokba esne a választott két képrész.

A tükörlapra helyezük először az egyik, majd a másik képrészt a megfelelő sarokba. A képrész belső sarkánál pontot teszünk a tükörlapra. A képrész megfelelő sarkáról átlót húzunk ezen a ponton keresztül. A két átló a tükörlapon metszi egymást. Példánkban felnagyítás után ennél a metszéspontnál lesz a kiszemelt pont helye.

Kisebbités esetén ugyanígy járunk el, de a képrészek így egymást fedik, az átlók találkozása azonban a kívánt helyet mutatja meg a tükörlapon.

HENZO KÁROLY

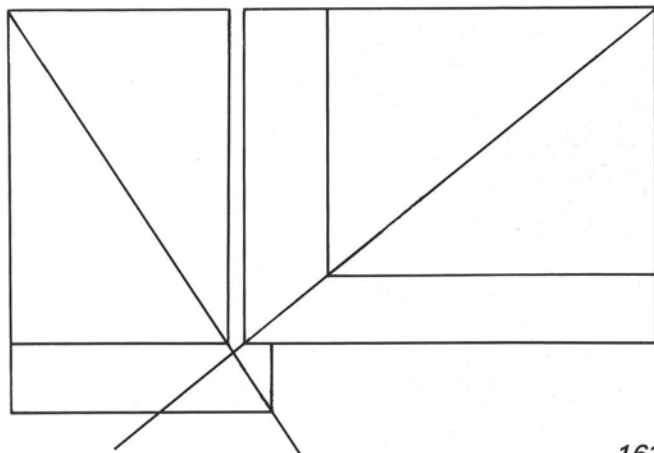

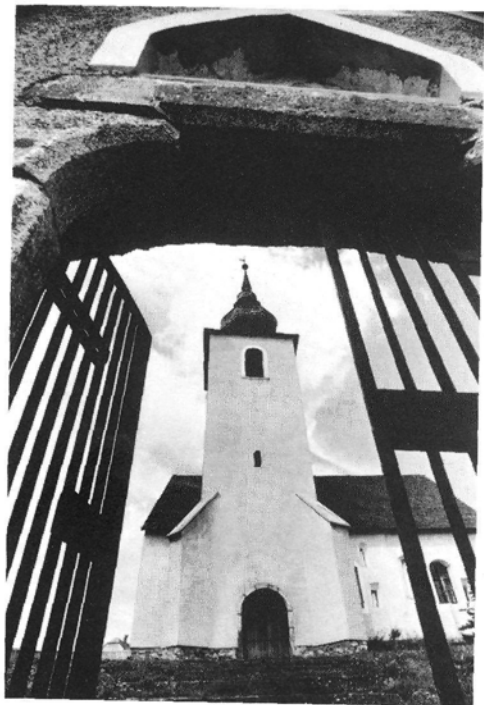

HEMZŐ KÁROLY

MEGHATÁROZOTT SZÉLESSÉG, EGYFORMA MAGASSÁG. Két különböző méretarányú kép meghatározott szélességre, egyforma magasságra alakítása:

A meghatározott szélesség két sarkából indulunk ki. Az egyik képet a jobb sarokba helyezzük. A sarokkal átlósan szemben levő képsaroknál egy pontot teszünk a tükörlapra. (Példánkban ennél a képnél

nagyításról van szó.) A sarokból kiindulva, a ponton keresztül meghosszabbított átlót húzunk.

A bal sarokba helyezett kép átlósan szemben levő sarkánál úgyszintén pontot teszünk a tükörlapra, majd a bal sarokból kiindulva a ponton keresztül átlót húzunk. (Ezt a képet kisebbítjük.) A két átló találkozási pontjánál lesz egyforma magas a két különböző méretarányú kép. Ha hézagot akarunk a két kép között, a találkozási pontnál magasabban húzzuk meg a két kép alsó vonalát.

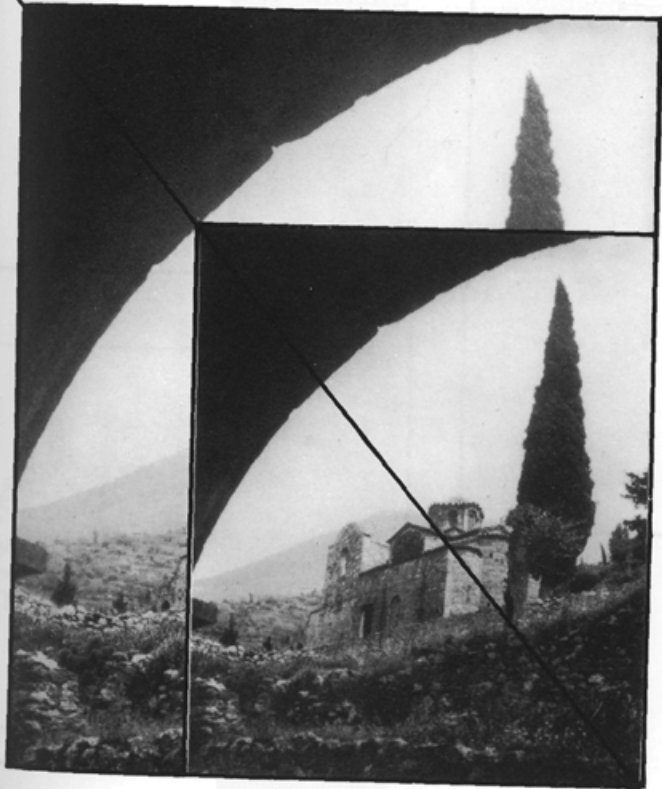
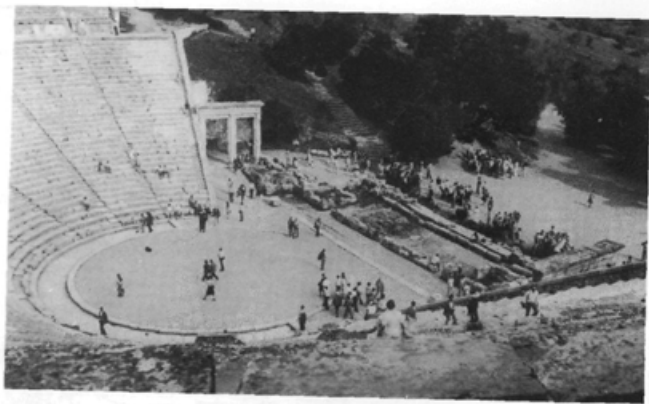
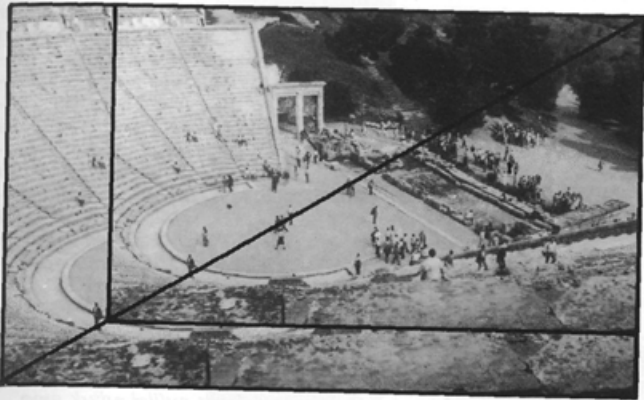
Mindkét képnek magassági méretet adunk.

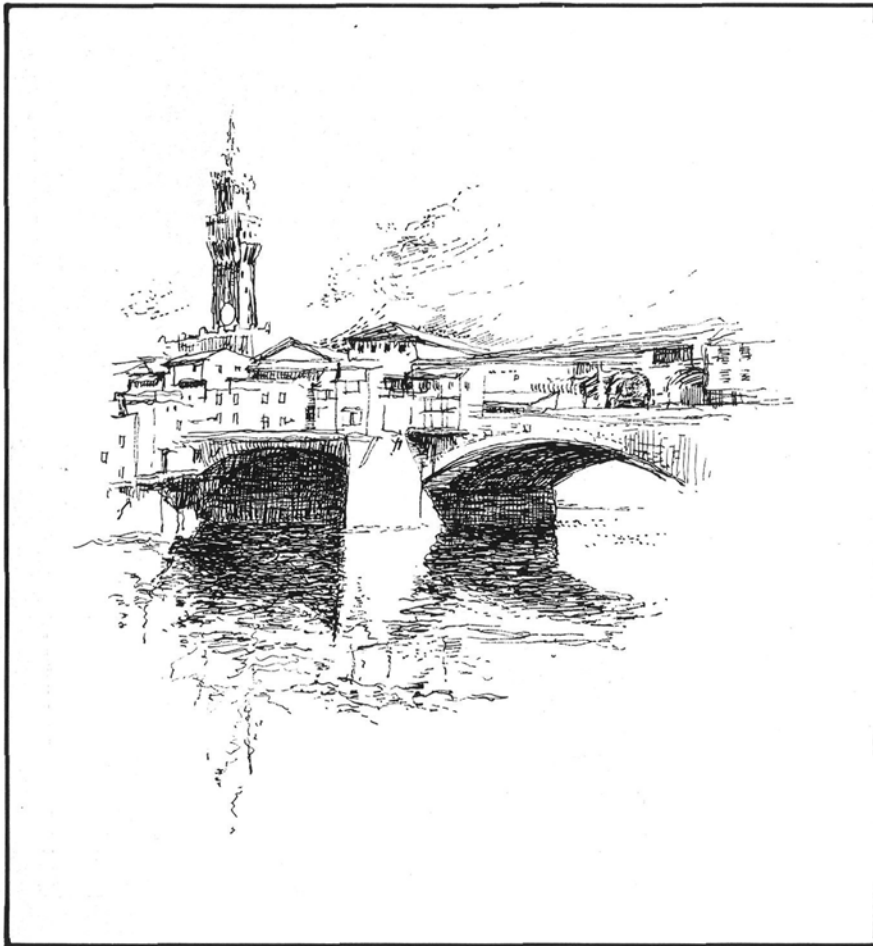
MEGHATÁROZOTT MAGASSÁG, EGYFORMA SZÉLESSÉG. Két különböző méretarányú kép meghatározott magasságra, egyforma szélességre alakítása:

Az egyik képet a felső, a másikat az alsó sarokba helyezve az átlósan szemben levő képsaroknál a tükörlapra pontot teszünk, majd a sarokból kiindulva egymást metsző két átlót húzunk. (Példánkban mindkét képet nagyítani kell.) Az átlók találkozásánál lesz egyforma széles a meghatározott magasságra méretezett különböző méretarányú két kép. Az így kapott képszélességet csökkentve egyre nagyobb hézagot kapunk a két kép között.

A képeknek szélességi méretet adunk.

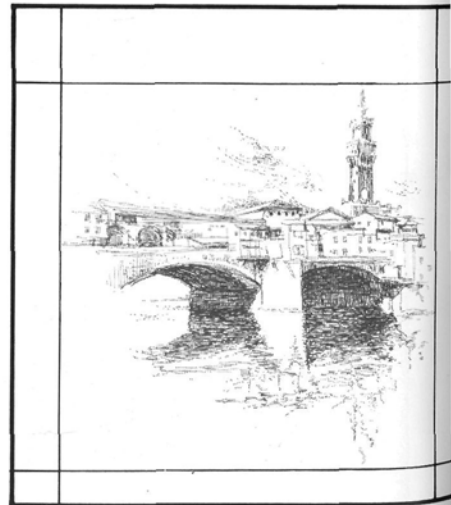

ROZSNYAI ZOLTÁN

RAJZOK MÉRETEZÉSE. A rajzokat, ha arra lehetőség van, átvilágítjuk és a hátán a legszélső pontokat alapul véve, négyzetesre rajzoljuk úgy, hogy a vonalak elérjék a rajzpapír szélét. A szélére kifutó vonalakat a tükörlap előrenyomott vonalára helyezzük. Ezzel biztosítjuk, hogy a négyzetes vonalháló sarka a megfelelő fix kiindulási pontra kerüljön. Megtámasztott kézzel az átlós sarok fölé helyezzük ceruzánkat, a rajzot kihúzzuk és a pontot a tükörlapra írjuk. Továbbiakban úgy járunk el, mintha fotót méreteznénk.

Ha a feladat bonyolultnak látszik vagy a rajzpapír olyan nagy, hogy nem tudunk vele bánni, méretezzünk számítással. A méretet a rajz hátán a legszélső két pontot jelölő vonalig húzott nyíllal adjuk meg.

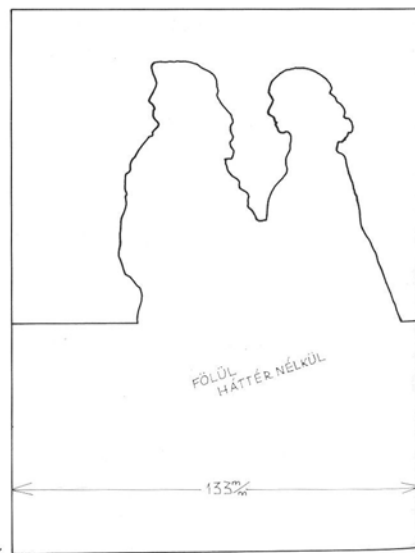
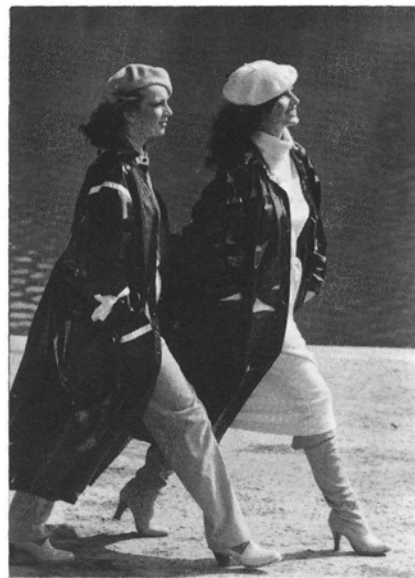

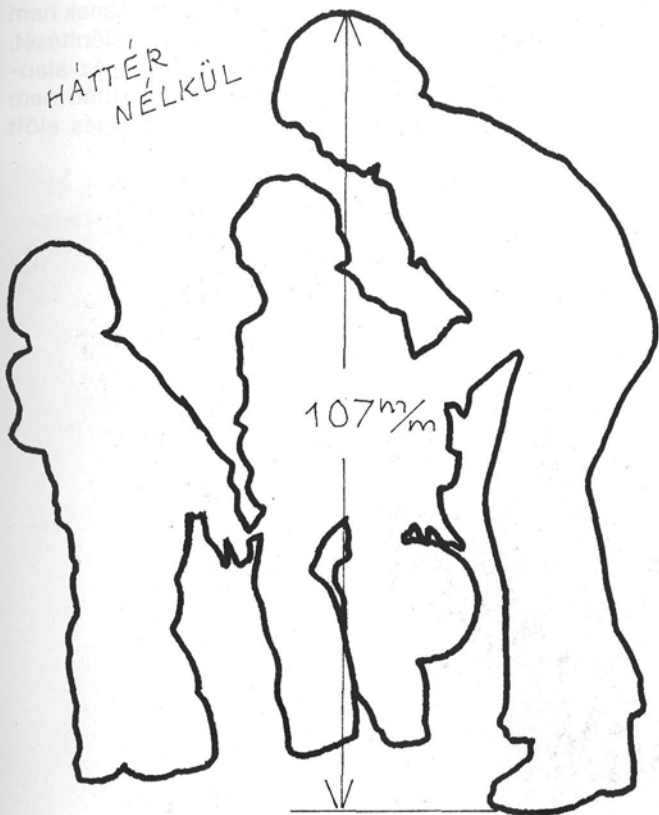
HAZTAN NÉLKÜL KÉ
szertől vagy részben
szertől a hazánk
A hazánk elavultságát
szertől a hazánk

LENGYEL MIKLÓS

HÁTTÉR
NÉLKÜL

107^m/_m

LENGYEL MIKLÓS

HÁTTÉR NÉLKÜLI KÉPEK. Teljesen háttér nélkül vagy részben háttér nélkül sokszor közlünk a sajtóban fotókat.

A háttér eltávolítását a nyomdai munka közben elvégzik a nyomda dolgozói.

Előírását és méretezését a kép hátán a laptervező végzi el. A képet átvilágítva, a hátán kirajzoljuk azt a részt, amelyet háttér nélkül kívánunk és ráírjuk: „háttér nélkül”.

Képvágás

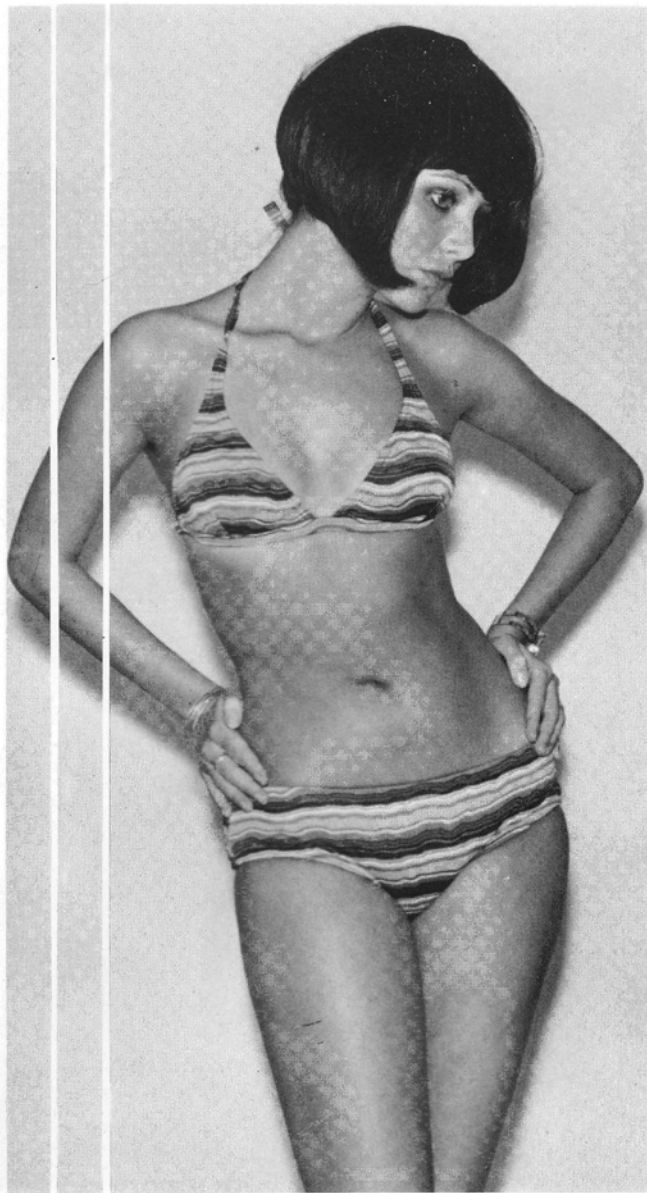
Technikai képvágásról és a kép belső formáját kialakító képvágásról beszélhetünk.

A tervezés során sok esetben a képek elrendezése, szövegkörnyezetbe állítása kíván kisebb-nagyobb méretarány-módosítást. A tervező ilyenkor nem a képek belső szerkezetén akar változtatni, hanem a szöveghasábok közé illesztés vagy a

szélek egybeesése érdekében módosít a méretarányon.

A képelrendezés technikai feltételei teszik szükségessé ezt a vágást, de ennek a változtatásnak nem szabad a kép tartalmát, felépítését, esztétikai értékét rontani. Az alapelv tehát: a kép a vágás után nem lehet rosszabb, mint a vágás előtt volt.

EMBER-ALAKOK VÁGÁSA. Ember-alakokat ábrázoló képek vágásának feltételei vannak. Ne vágjuk meg a képet úgy, hogy az alakot forgóiban metsszük el, például bokában, térdben, pontosan a forgó csípő vonalában, könyökben. A jobb oldali képen két vágási vonalat jelöltünk. Az egyik hibás. A belső vágás nyomán a kar kimegy a képből, majd lejjebb visszajön. Vághatunk a képből, de a kar összeköttetése maradjon meg. Ilyen a külső vágási vonal nyomán keletkező kép

Ha a kép méretarányán jelentősen változtatunk, az rendszerint már nemcsak technikai vágásnak minősül, hiszen a formaváltozás érdekében jelentős képelemeket hagyunk el, és például egy szabványos formájú képből keskeny, magas vagy széles, lapos képet alakítunk. Ilyenkor a vágás már beleszól a képalkotó elemek rendszerébe is, és merőben új képet kapunk. Elvárjuk, hogy ezzel a külső formaalakítással a kép belső felépítése, szerkesztése jobb legyen a kiindulási kép szerkezeténél.

KÉPALAKÍTÓ VÁGÁS. Az oldalpáron két olyan képvágás látszik, ahol az új formájú kép belső szerkezete egységesebb, a főtéma világossá válik, az egymagában álló parasztház hangulatosabb is. A másik képen a kapáló asszonyok az előtérbe kerülnek, a külső és belső formát alakító vágással új, jobb képek keletkeznek

BALLA DEMETER

Képkivágás

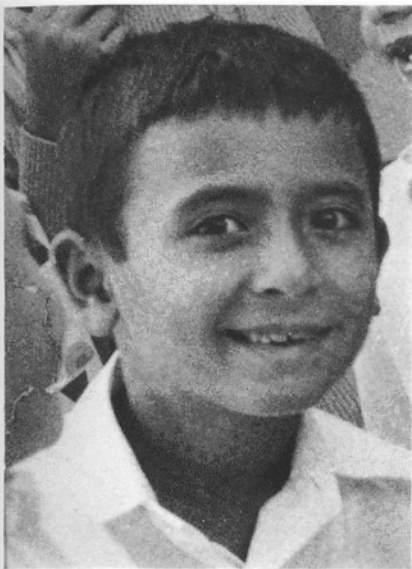
Amikor nem a méretarány-változtatás a célunk a vágással, hanem az, hogy egy képből egy részletet kiemelve alakítsunk új képet, akkor beszélünk képkivágásról. Még a gyakorlott képszerkesztőnek is segítséget nyújt ehhez a munkához a már említett két L alakú kemény karton, amelyet egymásba forgatva keresheti meg a legjobb képkivágást.

Sokféle oka lehet a képkivágásnak. Például, hogy egy képből kiemelünk egy személyt, mert más képet abból az időből nem tudunk előteremteni róla; a képen sok a fölösleges mellékszereplő, vagy az éppen tárgyaló témához fölösleges tárgyak és környezet járul. De lehet a kivágás célja főtéma- vagy éppen melléktéma-kiemelés, sűrités. Azok az esetek, amelyekre sokszor mondjuk: kevesebb több lenne.

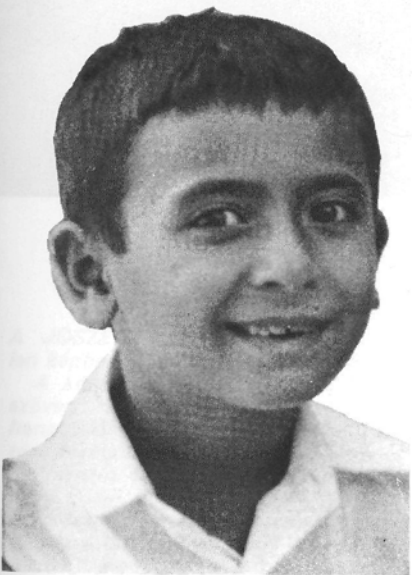
Ha a képkivágás eredménye olyan, hogy pl. a kiemelt személy mögött elvágott arcok, nem oda való képrészek is megmaradnak, retussal, vagy nyomdai kifeléssel megszabadulhatunk a zavaró háttértől.

BALLA DEMETER

BÁNKUTI ANDRÁS

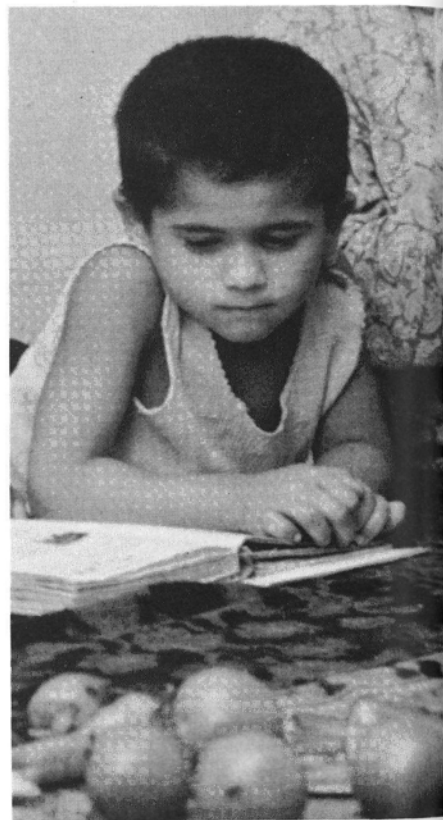
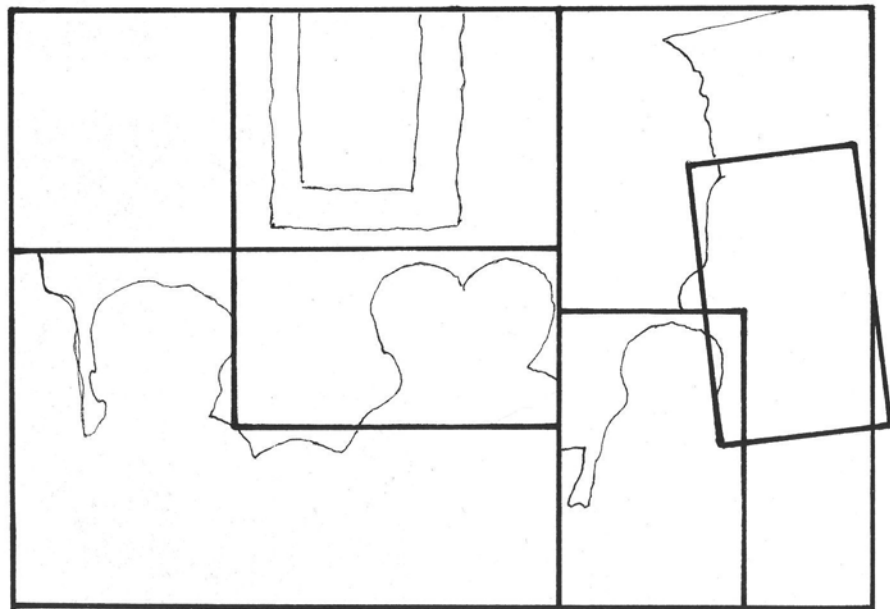

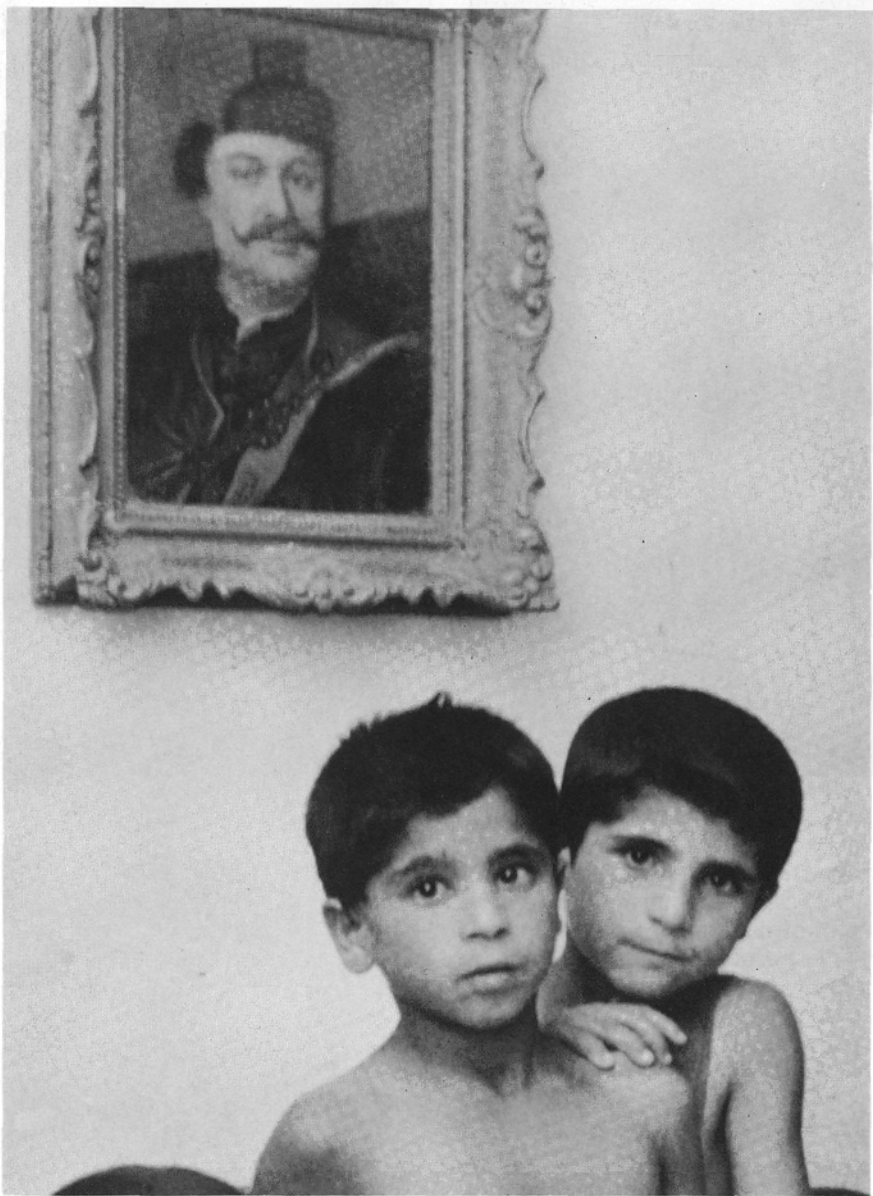
KÉPKIVÁGÁSNÁL gyakran előfordul, hogy a háttérből valamit el kell távolítani. Legtöbb esetben nyomdai kifedéssel is lehetséges ez. A kívánságot a kép hátán jelöljük. Ha nyomdai kifedéssel az eltávolítás nem sikerül, az eredeti képen pozitív retust kell alkalmazni

BALLA DEMETER

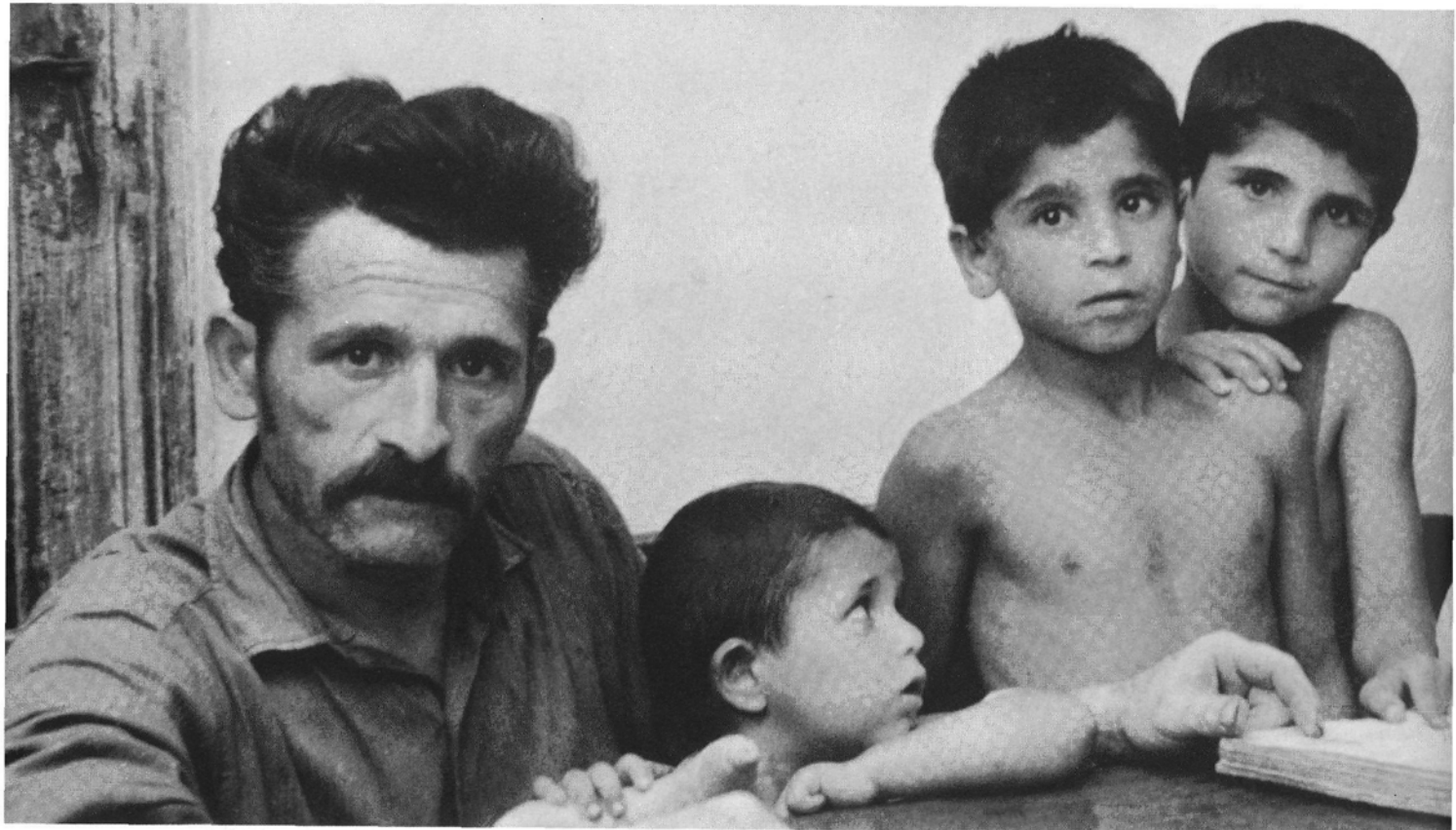

A JÓSZEMŰ KÉPSZERKESZTŐ egyetlen képben is megláthat több jó képet.

A képkivágás lehetővé teszi, hogy a szöveg tartalmához a legmegfelelőbb, hangulatához a legjobban illeszkedő képrész kerüljön az együttesbe.

Erdemes a két L alakú kartonnal kikeresni a legjobb kivágásokat.

Előfordulhatnak meglepetések is. Nem is gondoltuk volna, hogy több jó kép húzódik meg valahol a képfelületen

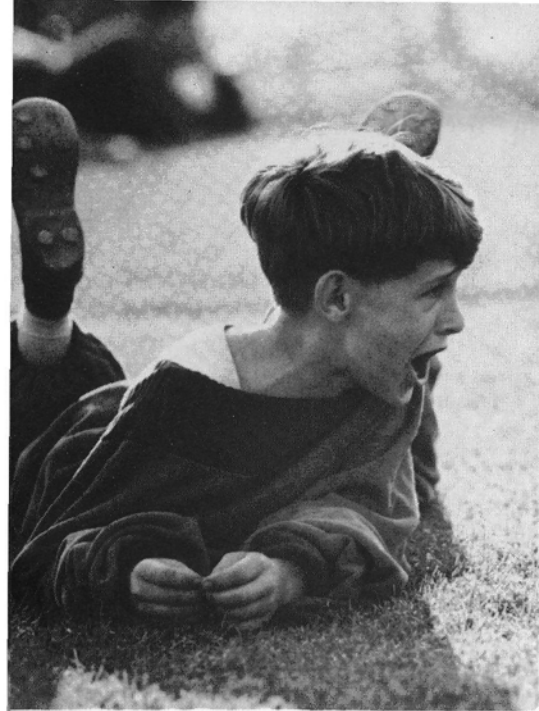
A kép belső szerkezete és az elhelyezés

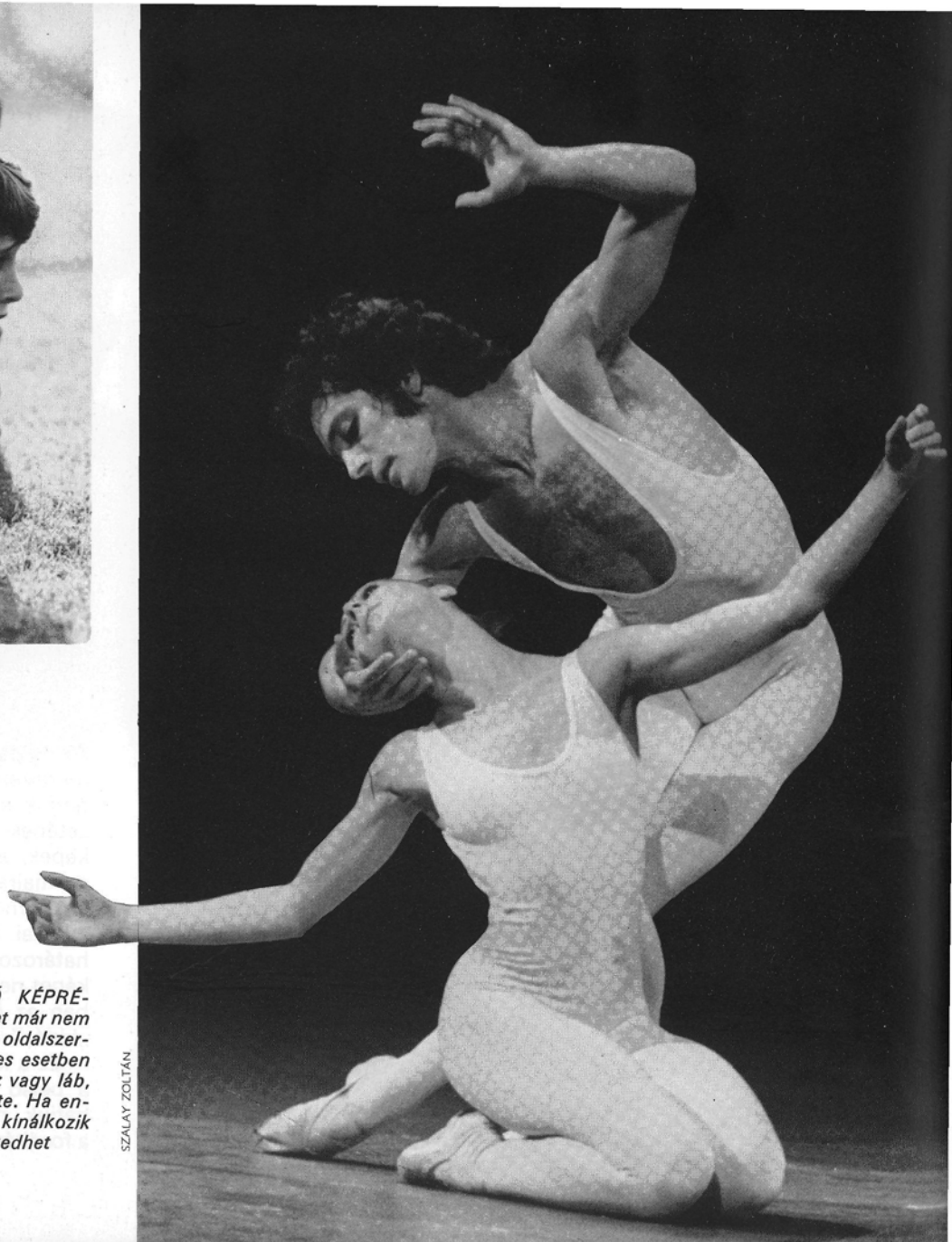
HEMZŐ KÁROLY

Az oldal összeállítását, a képek rendszerbe foglalását nem tervezhetjük meg a képek belső szerkezetének vizsgálata nélkül. Vannak képek, amelyek az oldal bizonyos pontjaira nem kerülhetnek. Az oldaltervnek ezek a kényszerítő mozzanatai. Ha a fényképezett személy határozottan oldal-irányba néz, a képet nem tehetjük a nézés irányában az oldal szélére, mert az alak „kinéz” az oldalból.

Ez a kép az oldal belsejébe vagy a belső szélére való. Megvizsgálhatjuk, megfordítható-e a kép. Ha a fordításnak nincsen akadálya (fel-

A KÉPFELÜLETEN TÚLLÉPŐ KÉPRÉ-
SZEK. Előfordulhat, hogy a képet már nem
tudjuk nagyobbra méretezni az oldalszer-
kezet kötöttségei miatt. Kivételes esetben
a képfelületen túlléphet egy kéz vagy láb,
esetleg az ábrázolt tárgy részlete. Ha en-
nek a kilépő képrésznek jó hely kínálkozik
az oldalon, a kép mérete növekedhet

irat, ruhagombolás, ismert háttér) az oldal szélére helyezés lehetősége megfordul, most a másik oldalra nem helyezhető el a kép.

Az utóbbi időben enyhültek az elhelyezés szigorú szabályai és ha az arc egy kissé kifelé irányul ugyan, de a tekintet még nem követi ezt a pályát, a szélen való elhelyezés megengedett. Ahogyan egy fotó szerkezetétől elvárjuk, hogy a kép belseje felé irányítva jusson el a tekintet a főtéma kiemelt pontjáig, úgy az oldalon elhelyezett több kép összhatása is befelé mutató legyen. Ezt a törekvést zavarhatja meg az erősen kifelé néző kép is.

KÉPELHELYEZÉS AZ OLDAL ÉLÉN ÉS AZ OLDAL ALJÁN. A magas égbolt, a templomtorony, a magas ház inkább az oldal élére kívánkozik, mert a természetes látás is ilyen alulról fölfelé irányuló.

Ha a kezünkben tartjuk a képet, akkor is megfigyelhető, hogy ezeket a fotókat magasabban tartjuk és alulról fölfelé nézzük.

Ha az égbolt csikja csekély, nagy földdarab látszik a fotón, akkor kezünkben inkább lejjebb tartjuk és fölülről lefelé nézzük a képet.

A tervező az oldalon egyéb formaalkító szempontok mellett igyekszik ezeket a nézői szokásokat is figyelembe venni, és a képet ennek megfelelően helyezi az oldalszerkezetbe. Keskeny, lapos és egészen kis méretű képek nem valók az oldal aljára. Formájuknál fogva így kikerülnek az oldalkompozícióból, a tekintet lesiklik az oldalról, elvész a kapcsolat a többi képpel, nyugtalanító hatású, és nagyon megnehezíti a kép olvasását

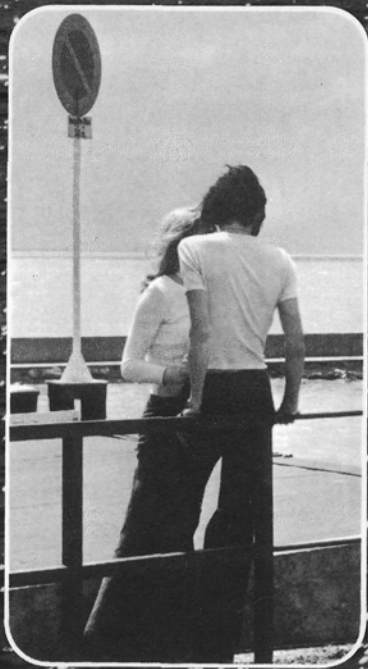
Kerek sarok

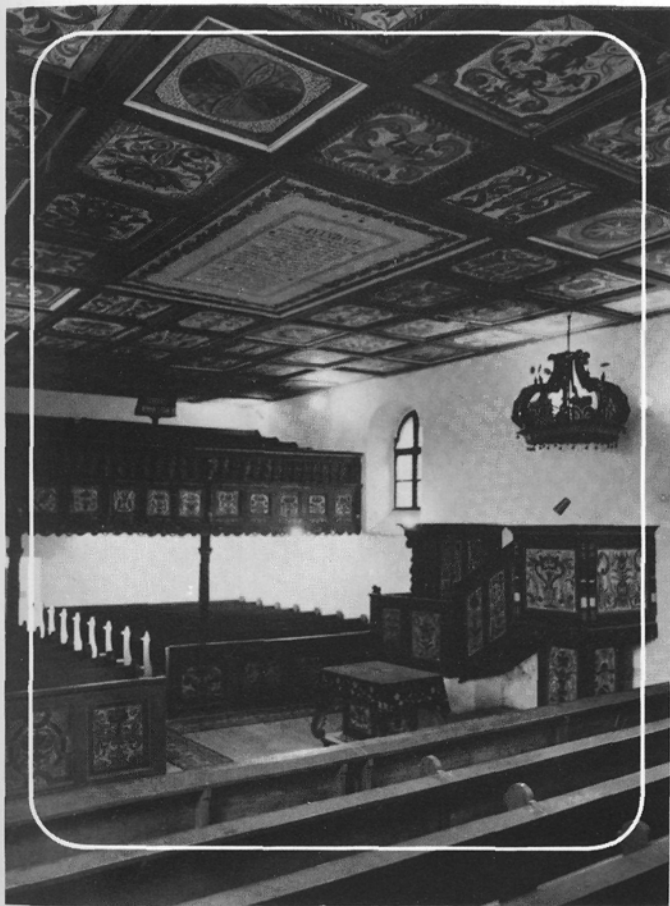
A kép megszokott formája szögletes sarkú. Valamilyen megkülönböztetés: régiesség, kiemelés hangsúlyozására kerek sarkú képeket is alkalmazhatunk. Előfordul, hogy szögletes sarkú képekbe, betétként kerek sarokkal kisebb képet helyezünk el.

A képek nyomdai diapozitívjának lekerekítése ollóval rossz eredményt ad. (A sarkok nem egyformák, szögletesek, magukon viselik az olló bizonytalan nyomát.)

Kerek sarkú pontosan méretezett vonalrajzot készítünk. Ezt a műhelyrajzot forgatjuk be nyomdailag a diapozitív filmbe. A vonalrajz nyomán a montírozásnál vagy még előtte kifedéssel érhetjük el a szépformájú, kerek sarkú diapozitívot, s annak nyomán majd a jó reprodukciót.

Egy nagyobb képbe helyezett kisebb kerek sarkú kép esetén a vonalrajzot a nagyobb képbe is beforgatjuk fényképészetileg, s az ugyanolyan mérettel készült kisebb képet összemontírozva a rajz vonalvastagsága hézagot mutat a beépített kis kép körül.

FARKAS JÓZSEF

SZÉKELY ALADÁR

Régi, elpengetett szélű, kerek sarkú fotográfiák felidézésére újabb keletű fotókat, reprodukciókat is lágyszélű, lágyszarkú képekké alakíthatunk retussal, főként az eredeti képen végrehajtott pozitív retussal. A hatása régies. Akkor élünk ezzel a módszerrel, ha korhű formában kívánjuk a reprodukciót megjelentetni.

Kör alakú és ovális képek

Ritkán alkalmazott formai megoldások. Az utóbbi évtizedekben nem divatos alakzatok, mégis előfordul, hogy a merevség feloldására, megkülönböztetésre, a kép régiségének jelzésére, vagy címbetétként használjuk. Elkészítése gondosságot kí-

*AZ OVÁLIS
VONALRAJZ
beforgatása nyomán
keletkezett biztos-szélű
ovális kép*

*KERÉK FORMÁJÚ
képet
a montírozásnál
is kialakíthatunk,
de ennél a módnál
biztosabb
ha a rajzolt kör
segítségével érjük el
a jó körformát*

ván, mert a hibás szélű körforma vagy a szabálytalan ovális a legjobb szándékot is elrontja.

Kör alakú képeket montírozás közben is ki lehet vágni, de ha a körről rajzot adunk, az még biztosabban szabályos körvonalat eredményez. A kör állását pontosan rajzoljuk fel a kép hátán, mert esetleg egy kis eltérés az állításban már nem egyezik elképzelésünkkel.

Ovális formájú képet csak rajzolt ovális keretvonal segítségével tudunk kialakítani. Az ovális rajzot az eredeti képhez meg kell tervezni. Szélességének és magasságának aránya, mérete, elhelyezése az eredeti képen tervezői feladat, nem bízhatjuk másra.

Az ovális rajz beforgatásának helyét az eredeti kép hátán jelöljük.

Elpengetett szélű, ovális fotót előzetes pozitív retussal, vagy az ovális rajz beforgatása utáni nyomdai retussal készíthetünk.

AZ EREDETI KÉP az ovális vonal beforgatásával

RAJZOLT OVÁLIS VONAL alapján készült, majd ezután nyomdailag elpengetett szélű (verlauf) ovális kép. A kívánságot a kép hátán jelezni kell

Portrészorozat vagy portrécsoport

A portréfotóanyag rendszerint nem egy időben és nem azonos beállítással készül. A képek között méretkülönbségek vannak, de az azonos méretű felvételeken is más-más a beállítás, így más-más fejmagasság látható.

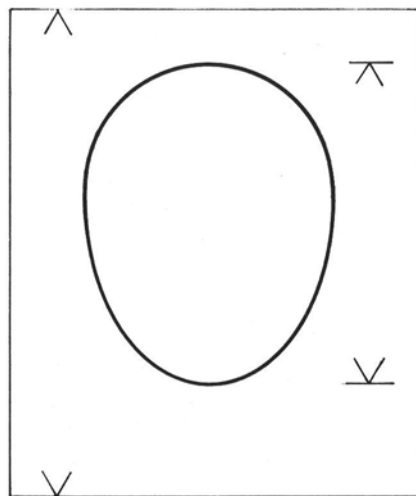
A nagyobb fejek kiemelésnek tűnnek, holott a portrécsoport rendszerint azonos értékrendet kíván, a benne felhasznált portréfotók közül egyiket sem kell kiemelni.

Az egyeztetési munka alapja az a kívánság, hogy az egyes fejek, arcok megközelítőleg azonos méretűek legyenek. Ismert személyeknél ebbe az egyeztetésbe még belejátszik, hogy az emberek az életben

sem teljesen egyforma fejmagasságúak. Ismerünk olyan művészeket, írókat, közéleti embereket, akiknek a fejmagassága lényegesen nagyobb az átlagosnál.

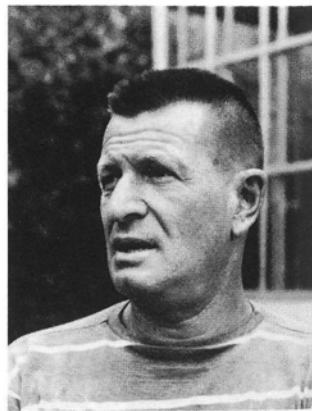
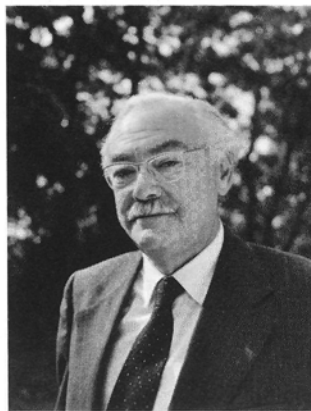
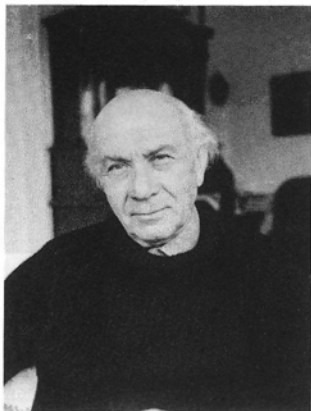
Ha ragaszkodunk a pontosan egyforma fejmagassághoz, szokatlan arányokat kapunk. Ha módunk van rá és ismerjük a portrén ábrázolt személyt, az egymás melletti reprodukcióban is teremtünk egy kevés különbséget.

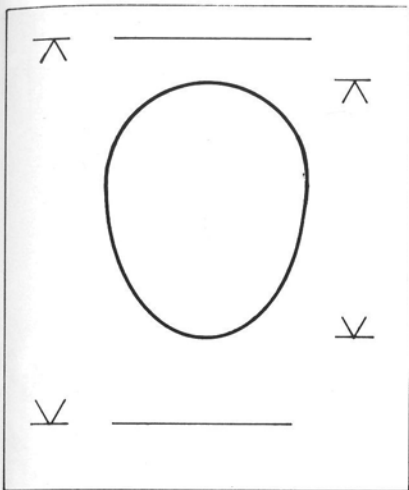
A portréegyeztetés az arc méreteinek meghatározásával kezdődik. Az arc a homlok felső vonalától az áll alsó vonaláig terjed. Ha nincs haj, vagy szakáll van a portrén, a feltételezett homlokmagasság és a

A HOMLOK FELSŐ RÉSE ÉS AZ ÁLL közötti távolság a méretezés alapja. A képteret legjobban kitöltő arcnagysággal kezdjük a munkát. Arányba állítjuk az arcnagyságot a kép magasságával, majd egy következő kép arcnagyságát alapul véve határozzuk meg az eredeti kép magasságát. A portrét magukba foglaló nyomdai képméretnek azonos magasságúak

VÁHL OTTÓ

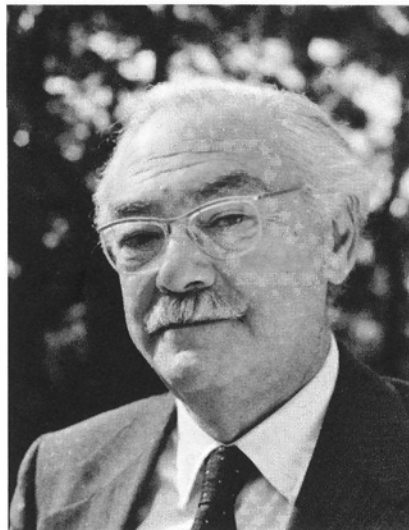
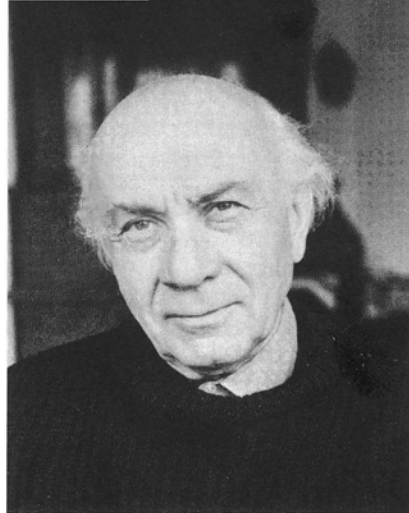

feltételezett szakáll nélküli áll a méretezés alapja.

A portrészorozatból kikeressük azt az eredeti képet, amelyen a fej nagyság a legjobban kitölti a fotó képmezőjét. Ezt a képet még szűkíthetjük, hogy a reprodukción elég nagy legyen a fej.

A képet méretezzük a képsorozat egyik képhelyének tükörbe rajzolt méretére. Kiszámítjuk (aránypárral), hogy a méretváltozás után mekkora lesz az arcmagasság. Ez az arcméret lesz irányadó a többi kép méretezéséhez.

A további képeket egyeztetjük az első méretezett kép szerint. Az arcméret magassága úgy aránylik a második kép arcmagasságához, mint a tervezett képhely magassága az X-hez. A kapott eredményt felrajzoljuk a második kép hátára, és ezt

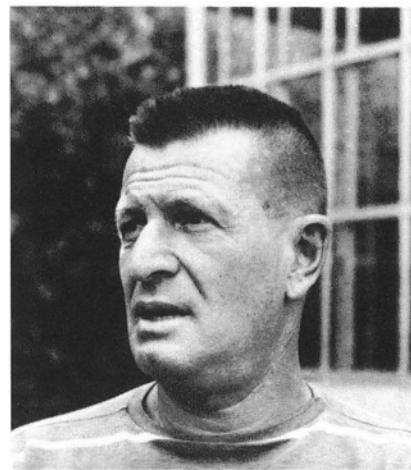

méretezzük a tükörlap képhelyének magassági méretére.

A képsorozat hátára így egyforma méret kerül, de a körülrajzolt kivágás más-más nagyságú lesz.

Ha véletlenül olyan eredeti fo-

tó kerül a képsorozatba, amelyen aránytalanul nagy a fej, például kitölti az egész képmezőt, amit nem kívánunk minden képnél alkalmazni, akkor pozitív retussal háttérret fuvatunk a fej köré, vagy nyomdai retussal kérünk háttérret és a méretezést egy másik kép alapján kezdjük.

Keretezett képek és rajzok

A különböző keretezési módok a képeknek más jelleget, más megjelenést adnak.

A szorosan a képre állított keret kemény, határozott képszélt mutat, de hatásában idegen a fotótól, legtöbbször fölöslegesnek látszik. Inkább tehertétel a képen, mintha valami képszél-hibát rejtegetne. (1)

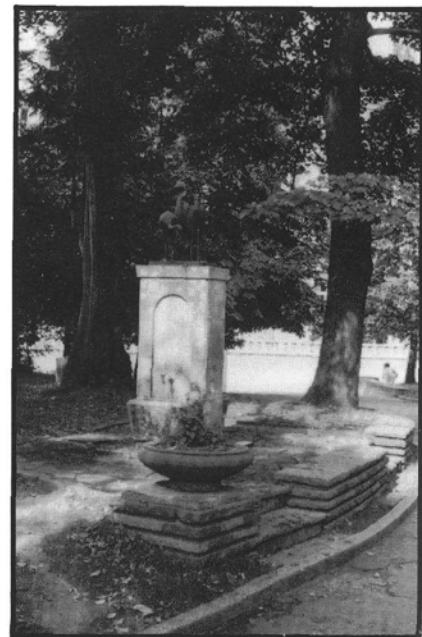
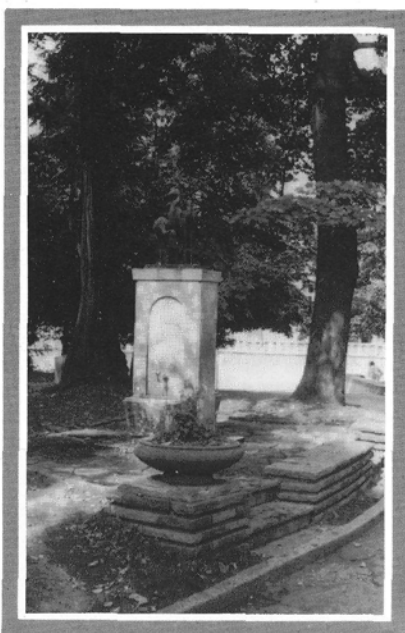
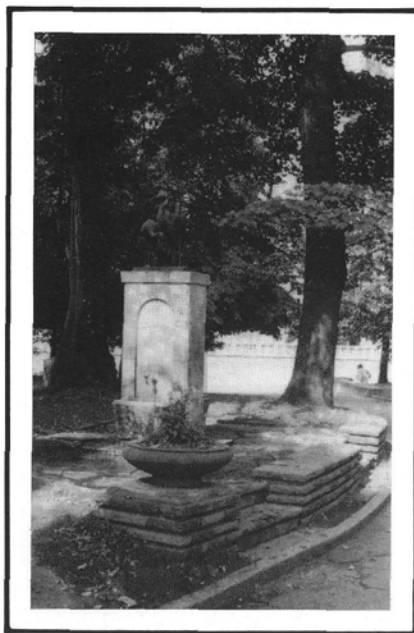
A vékony fehér keret a kép leg-

jobb kiemelője. A környezettől jól elválaszt, dekoratív, nem terheli a képet, nem él önálló életet. Sok képből álló képcsoport esetén is jól alkalmazható, nem feltűnő. (2)

A szélesebb fehér keret önállósítja a képeket, egymáshoz tartozásukat csökkenti. A széles keretek önállóan élnek, fekete vagy színes háttér esetén feltűnőségükkel magukra vonják a figyelmet. A képanyag háttérbe szorul, és a kép belső csúcspontjai sem érvényesülnek. (3)

Vékony fehér keret mellett szürke vagy színes keret.

Egyetlen képnek a megkülönböztetésére lehet jól felhasználni. Kísé-

rőszin esetén a szín felhasználásának egyik módja. Ha túlságosan erős a kísérszín, csökkenti a képek értékeit. A szürke keretvonal a képek fekete és fehér részeit is szépen kiemeli. (4)

A háttér nélküli képek körüli szabálytalan formájú fehér mezőt vékony kerettel rendezhetjük. Ezzel a kerettel a vonalba vagy képcsoportba állítását megoldhatjuk. A kép a vonalkeret ellenére is megtartja háttér nélküli jellegét. (5)

Szabad vonalú rajzokat is gyakran teszünk keretbe. A keretezéssel jobban illeszkedik a négyzetes formájú képek közé. (6)

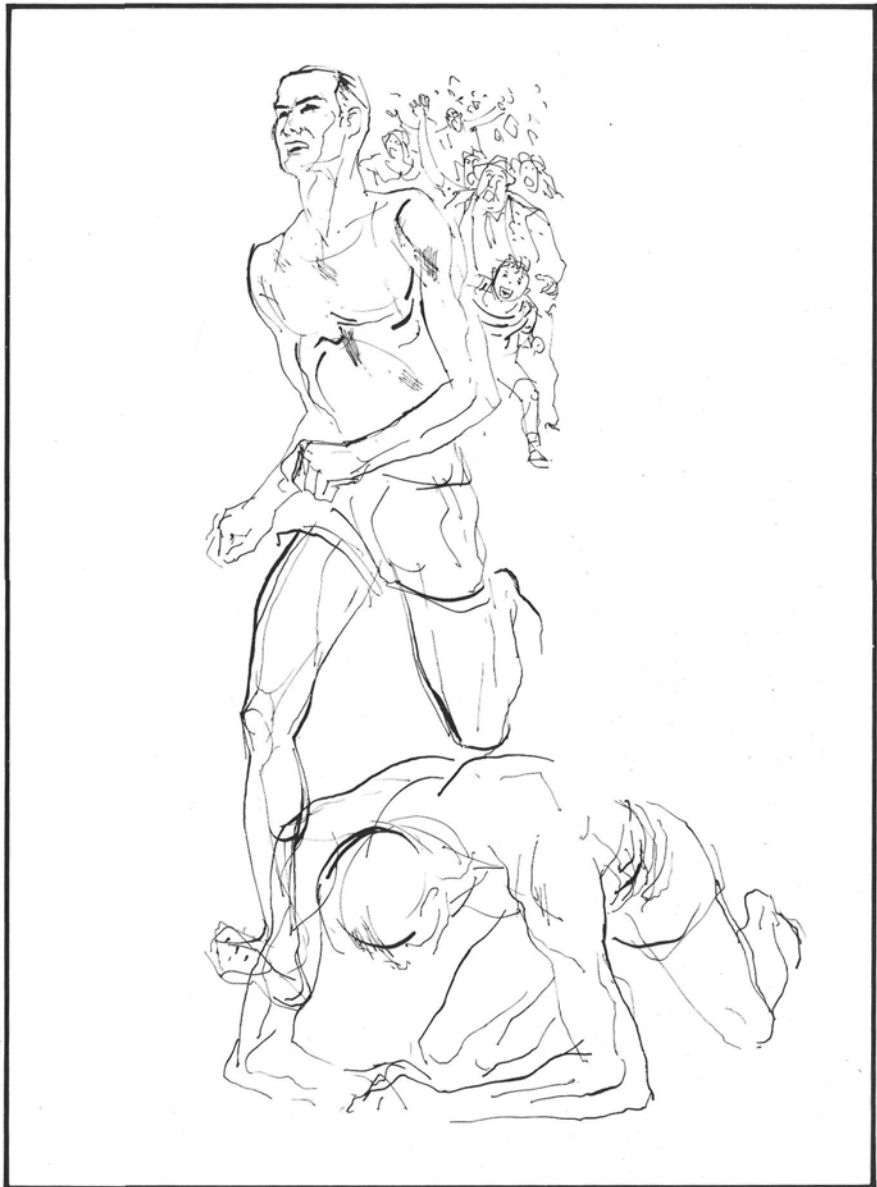
2

5

SZÓNYI GYULA

6

Képek szürke háttérrel

A képeslapok forgatása közben a fehér papíron elrendezett fekete nyomású képek és az ugyancsak fekete nyomású szöveg ad általános benyomást. Ilyen a képeslap legtöbb oldala. Ezt az alaphatást törjük meg egyszerű-egyszer azzal, hogy

szürke vagy fekete háttérrel alkalmazzunk az oldalon. A képek, a szövegek és a címek ebben a háttérben helyezkednek el, új általános benyomást adva.

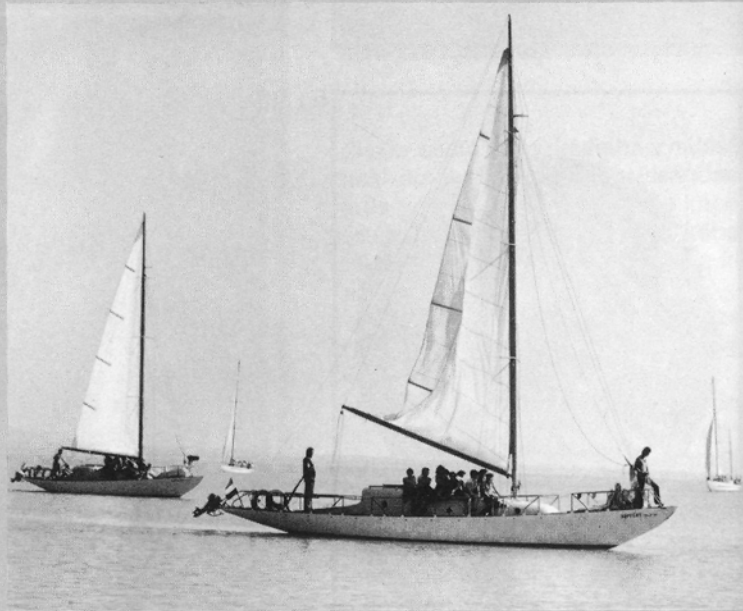
A képanyag gondos vizsgálata után a sötétebb vagy világosabb

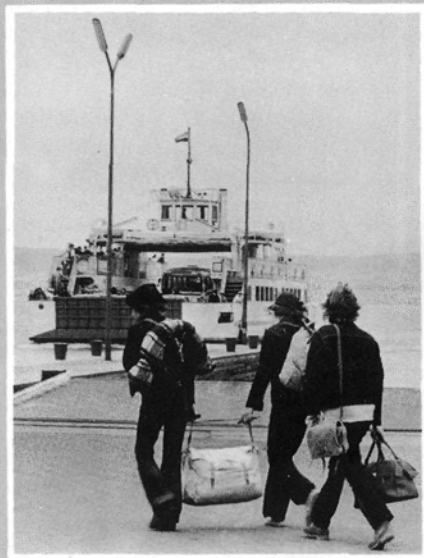
képek, valamint a negatív, vagy pozitív folyószövegek alapján dönti el a tervező, milyen tónusértékű háttérrel alkalmazzon.

Szükséges azonban a képek szétválasztása is a háttér tónusától. A keret nélküli képek beleolvadnak a háttérbe és ezzel zavart okoznak, a széles fehér keret pedig konkurrál a képek belső fehér értékeivel.

A vékony fehér keret jól elválasztja a képeket a háttértől, nem zavarja a belső képelemeket, nem nyomul előtérbe, így alkalmazása harmonikus háttérű oldalkompozíciót ad.

HEMZŐ KÁROLY

Képek fekete háttérrel

A fehér oldalakat felváltó fekete háttérű képeslapoldalak gyakori megoldásnak számítanak a tervezői munkában.

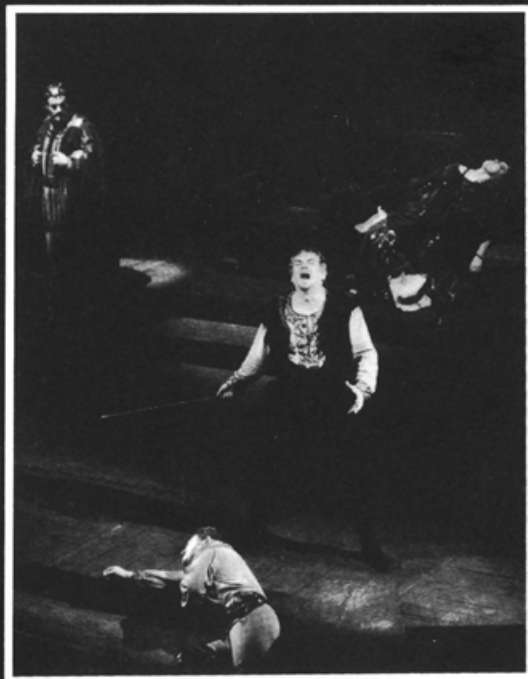
Erőteljességével kitűnő háttér lehet akár szürke, akár fekete alaptónusú képekhez. A negatív folyószóveg is jól olvasható rajta. A szöveg esetleges betömődése miatt a tervezők sokszor írnak elő félkövér szövegbetűt vagy nagyobb betűt a tisztább betűkép érdekében.

A fekete háttérű oldalaknál a képek körüli vékony, fehér keret szépen kiemeli a képeket. Dekoratív hatású és a kép nem olvad össze a háttérrel, mint a keret nélküli megoldásoknál. A keret nélküli kapcsolat a kép és a háttér között esetleg rosszul sikerül, mert a szélek bizonytalan összeérése miatt vékony fehér csík keletkezhet, vagy az összeérés okoz vékony fekete csíkot. Előfordul, hogy a háttér helyenként összefolyik a kép fekete mezejével és egyáltalán nem érzékelhető a kép széle. A háttér így formátlanná, a képekbe benyúlóvá válik.

A széles fehér keret is forrása lehet nem kívánt hatásnak. Még fokozottabban emeli ki saját magát a fekete háttérből, mint szürke háttér esetében.

KORNISZ PÉTER

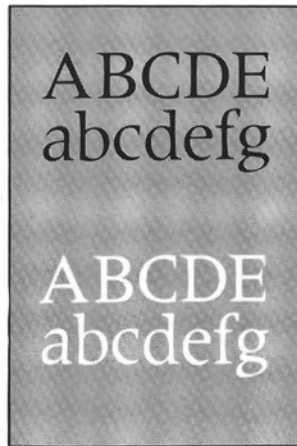

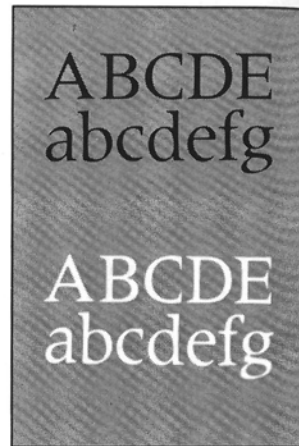
10%

25%

40%

50%

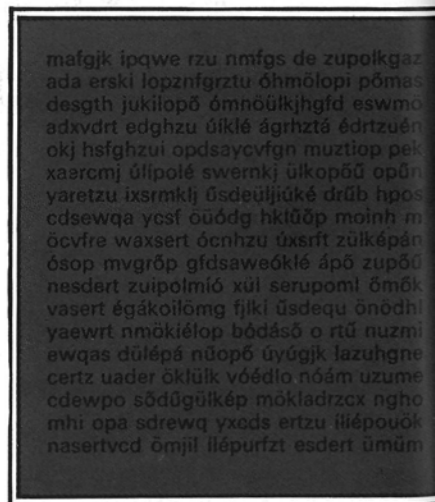
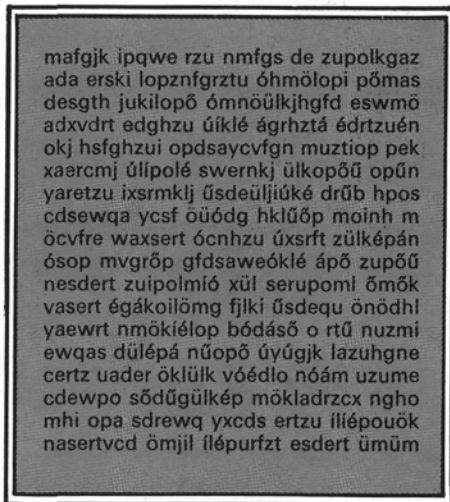
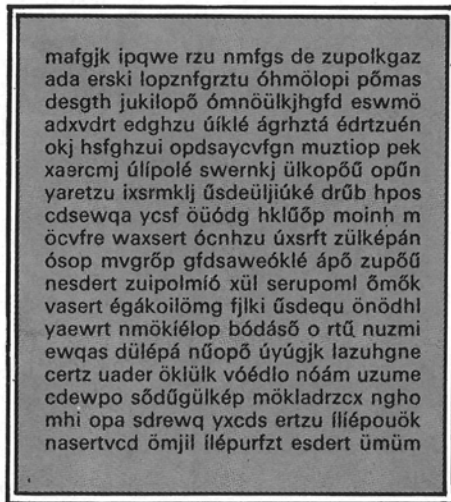
CÍMSORNAK, LÍDNEK, SZÖVEGNEK sima tónuson negatívba vagy pozitívba forgatása a tervező igen nagy gondja. Annak eldöntése, hogy egy bizonyos tónuson negatív sorok lesznek alkalmasak, vagy a tónus olyan világos, hogy azon pozitív sorok adnak

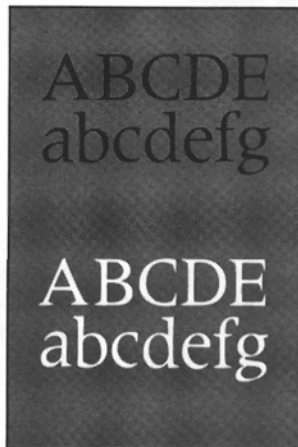
majd jó eredményt, nem könnyű feladat. Az eredeti elképzelést megzavarhatja, hogy a sima tónus a kivitelezés közben sötétebbre vagy világosabbra változik. Első esetben a pozitív sorok, második esetben a negatív sorok kerülnek veszélybe. Az olvasó a szürkével

40%

50%

75%

60%

75%

80%

100%

*letakart, nehezen látható szöveg olvasásához hozzá sem fog, a hosszú negatív szöveg olvasása fárasztó, a tervező kizárja az olvasásból a jó szöveget is. A sorozat a különböző tónuserősse-
geken látszó (vagy nem látszó) cím- és szövegsorokat illusztrálja*

25%

60%

80%

VARGA VERA

mafjgk ipqwe rzu nmfgs de zupolkgaz
ada erski lopznfgrztu óhmölopi pomas
desgth jukilopó ómnöülkjhgfd eswmö
adxvdr edghzu úiklé ágrhztá édrztuén
okj hsfghzui opdsaycvfngn muztiop pek
xaercmj úlípolé swernkj úlkopóú opün
yaretzu ixsrmlkj úsdeüljiúké drúb hpos
cdsewqa ycsf öüódg hklüöp moinh m
öcvfre waxsert ócnhzu úxsrft zülképán
ósop mvgröp gfdsaveóklé ápo zupóú
nesdert zuipolmió xül serupoml ömök
vasert égákoilömng fjlki úsdequ önödhl
yaewrt nmökiélop bódásó o rtú nuzmi
ewqas dülépa núopó úyúgjk lazuhgne
certz uader öklüik vóédló nóám uzume
cdewpo sódügülkép mökladrzcx ngho
mhi opa sdrewq yxcds ertzu lílépouök
nasertvcd ömjil ílépurftz esdert ümüm

mafjgk ipqwe rzu nmfgs de zupolkgaz
ada erski lopznfgrztu óhmölopi pomas
desgth jukilopó ómnöülkjhgfd eswmö
adxvdr edghzu úiklé ágrhztá édrztuén
okj hsfghzui opdsaycvfngn muztiop pek
xaercmj úlípolé swernkj úlkopóú opün
yaretzu ixsrmlkj úsdeüljiúké drúb hpos
cdsewqa ycsf öüódg hklüöp moinh m
öcvfre waxsert ócnhzu úxsrft zülképán
ósop mvgröp gfdsaveóklé ápo zupóú
nesdert zuipolmió xül serupoml ömök
vasert égákoilömng fjlki úsdequ önödhl
yaewrt nmökiélop bódásó o rtú nuzmi
ewqas dülépa núopó úyúgjk lazuhgne
certz uader öklüik vóédló nóám uzume
cdewpo sódügülkép mökladrzcx ngho
mhi opa sdrewq yxcds ertzu lílépouök
nasertvcd ömjil ílépurftz esdert ümüm

mafjgk ipqwe rzu nmfgs de zupolkgaz
ada erski lopznfgrztu óhmölopi pomas
desgth jukilopó ómnöülkjhgfd eswmö
adxvdr edghzu úiklé ágrhztá édrztuén
okj hsfghzui opdsaycvfngn muztiop pek
xaercmj úlípolé swernkj úlkopóú opün
yaretzu ixsrmlkj úsdeüljiúké drúb hpos
cdsewqa ycsf öüódg hklüöp moinh m
öcvfre waxsert ócnhzu úxsrft zülképán
ósop mvgröp gfdsaveóklé ápo zupóú
nesdert zuipolmió xül serupoml ömök
vasert égákoilömng fjlki úsdequ önödhl
yaewrt nmökiélop bódásó o rtú nuzmi
ewqas dülépa núopó úyúgjk lazuhgne
certz uader öklüik vóédló nóám uzume
cdewpo sódügülkép mökladrzcx ngho
mhi opa sdrewq yxcds ertzu lílépouök
nasertvcd ömjil ílépurftz esdert ümüm

A beforgatások módszeréről

□ *Címsorok tónuson.* A képeslap-
oldalak tervezésénél sima tónusok-
kat is felhasználunk. Gyakori, hogy
ezeken pozitív sorokat, címeket és
szöveget nyomtatunk vagy nega-
tívban kerülnek a sorok és szövegek
a tónusokba.

A tónus erőssége, világos vagy
sötét jellege határozza meg az al-
kalmazott sorok negatív vagy pozi-
tív formáját.

A tónusok erősségét százalékban
határozhatjuk meg. Hogy milyen
értékű a nyomás után a választott
tónus, azt a gyakorlati tapasztala-
tok mutatják. Előfordulnak rossz ta-
pasztalatok is, amikor a negatív
szöveg világos alagra, a pozitív
szöveg sötétebb alagra kerül, s az
eredmény nem egyezik a tervező
elképzelésével.

Átmenetes, világosból sötétbe,
vagy sötétből világosba változó fe-
lületen az elhelyezett címsorok
egyreszei más értéket kapnak.
Ilyen változó alaptónusra ne he-
lyezzünk címsorokat.

A tervezőszerkesztő pontos tükör-
rajzot készít azokról az oldalakról,
amelyeken negatívba beforgatott
vagy pozitív címsorok, lídek, kép-
aláírások, bevágott kisebb képek
vannak.

A tükörlapra a nagy kép belső
szerkezetét is felvázoljuk, vagy leg-
alább a főtéma érintetlenül hagyandó
széleit pontos méretezéssel je-
löljük a tükörlapon. Csak ezután
tervezhetjük meg a címsorok mére-
tét és elhelyezését. A líd sorokat és
a kis képeket is berajzoljuk a tükör-
lapon jelölt nagy képbe.

A pontos tükör alapján elkészít-
tetjük a műhelyrajzot, amelyben a
keretek vastagságát, méretét és az
egész képben elfoglalt helyét is
meghatározzuk.

A nagy kép hátán feltüntetjük,
ha a címsort negatívba kívánjuk
befordítani.

□ *Pozitív és negatív sorok a képben
vagy tónusban.* Az induló képek mé-
retét növelhetjük, ha a képfelület
egy nem mozgalmas, mellékes ter-
ületén helyezük el a cím sorait.
Ez a megoldás divatos a képesla-
poknál, gyakran alkalmazzák is, de
vannak feltételei a jó eredménynek.

Mindenekelőtt a kifogástalan ol-
vashatóság vezessen bennünket.
Ezen felül még a látott betűsor esz-
tétikuma is jusson kifejezésre, mert
nehezen kivehető betű nem mutat-
hatja meg a benne rejlő nemes for-
mákat.

Tervezés közben a kezünkben

VILÁGOS KÉPMEZŐBEN kifogástalan címsorelhelyezés lehetséges. Vigyázzunk, hogy a betűsor ne érje el a sötét képrészt

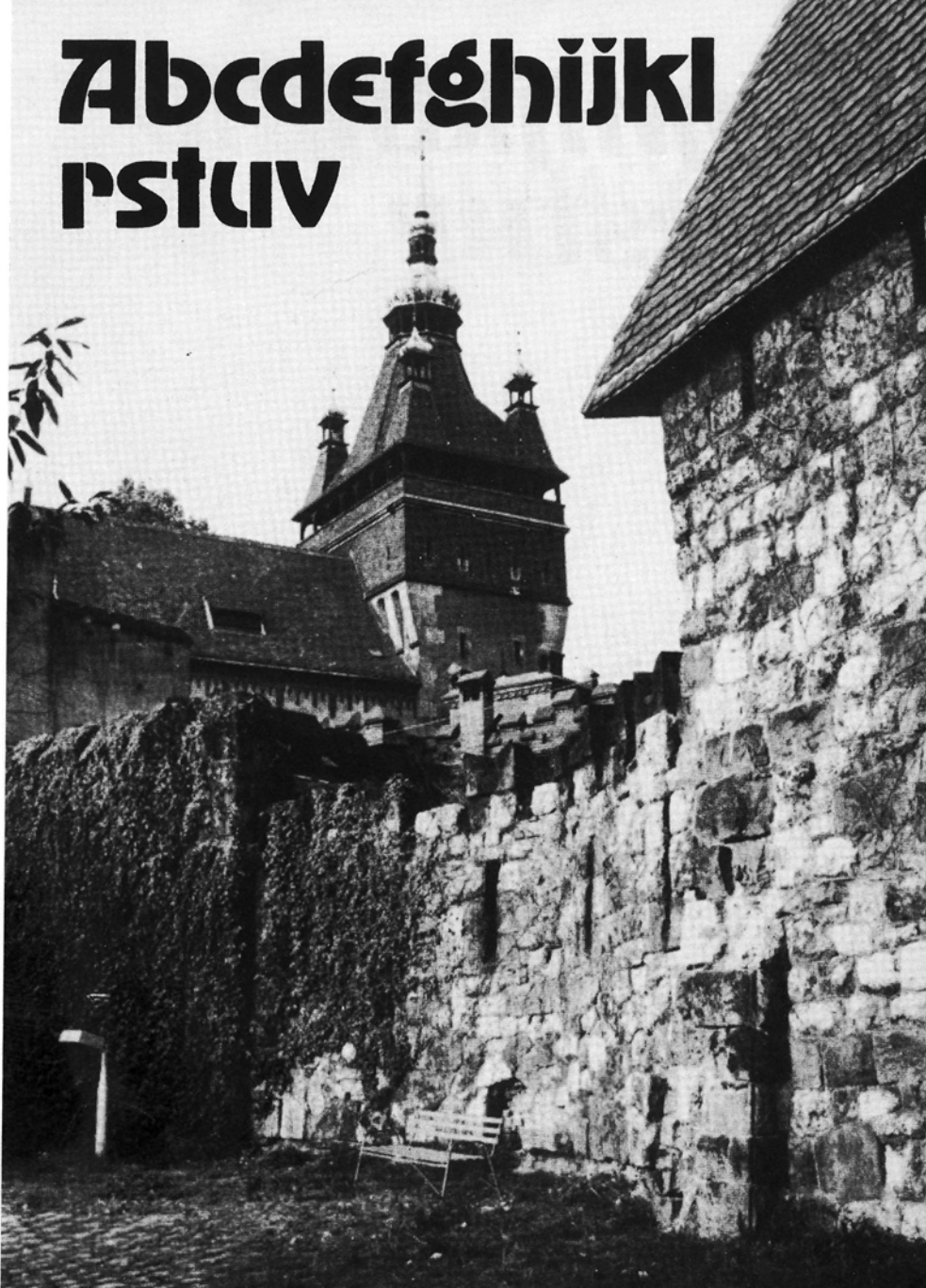
levő kép tónusértékeit becsüljük meg. Számoljunk a tónusértékek eltolódásával, ami a reprodukálás előkészítési és nyomási folyamata közben mindig előfordulhat.

□ *Pozitív sor.* Ha pozitív sort kívánunk világos képrészre nyomni, azt vizsgáljuk, milyen lesz a sor környezete, ha a nyomtatott világos értékei az eredeti képnél valamivel sötétebben jelennek majd meg. Ha úgy találjuk, hogy ezen a lehetséges sötétebb felületen a pozitív sor már rosszul olvasható lenne vagy a betűk már nem mutatják meg saját belső szépségüket, akkor le kell mondunk a pozitív címsor képre helyezéséről.

□ *Negatív sor.* A másik változat a kép sötétebb részébe állított negatív címsor tervezése. Itt is megvizsgáljuk a környezetet, vajon elég sötét-e a háttér a sor negatív megjelenéséhez. Azt is feltételeznünk kell, hogy a sötét képrész a technológiai lebonyolítás során esetleg világosabbra sikerül.

Kibirja-e a negatív sor a világosabb háttérrel? Jól olvasható marad-e ilyen esetben is a címsor, és mennyire képes még a betűformákat is érzékelhetően megmutatni?

A b c d e f g h i j k l r s t u v

Efghijklmnop qrstuv

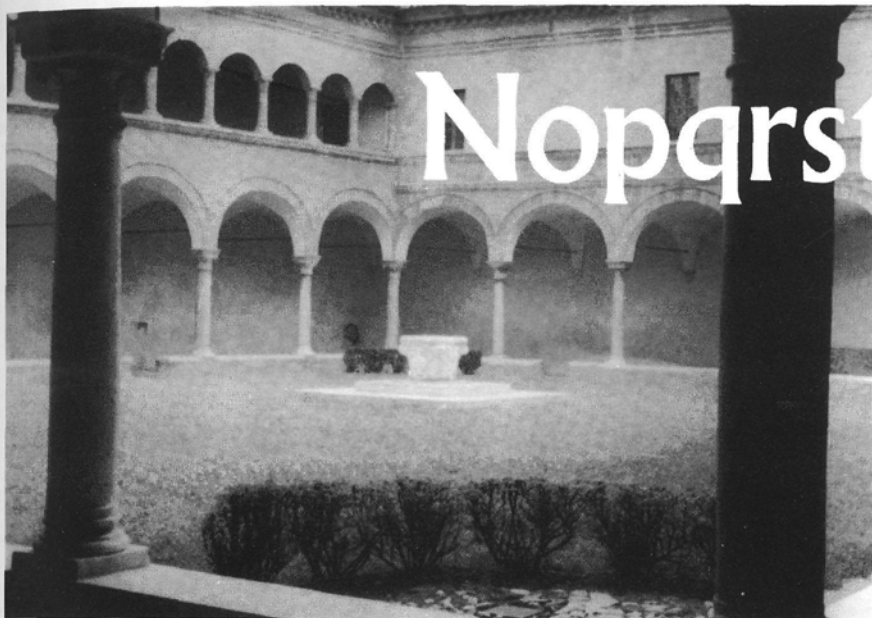
Ezek a tervezői döntések rendkívül fontosak, a legkisebb tévedés is elronthatja az oldaltervet, és esetleg az egész lap megsínyli a hibás elhatározást.

Az előbb tárgyalt esetek egyikében sem lehet kétségünk a jó eredmény iránt, ha egész világos képrészre helyezünk pozitív betűsorokat. A határesetek szigorú vizsgálatot kívánnak. A tervező határozza meg, hogy pozitív vagy negatív legyen-e a betűsor a képen, de esetleg úgy is dönthet, hogy nem teszi a sorokat a képre.

□ *Pozitív és negatív váltás.* Nem divat és hibának számít az is, ha a cím felerészben a képen, fele részben a fehér papíron helyezkedik el. Így például negatív a képben és pozitívrá vált a fehér papíron, vagy mind a fehér papíron, mind a kép szürke felületén pozitív a címsor. Ebben az esetben az alaptónus különbsége a cím egy részének értékét rontja.

□ *Lídek, szövegek a képben.* A címsoron kívül lídet is elhelyezhetünk az induló képbe, attól függően, hogy milyen nagyságú és formájú helyet találunk a kép főtémájának zavarása nélkül.

POZITÍV CÍMSOR az induló képen. Még kisebb tónusváltozás esetében is lehetséges megoldás. A sor kifogástalan olvashatósága biztosítottnak látszik

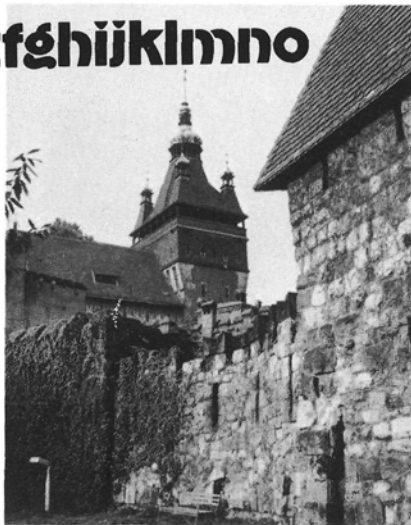

Nopqrstuvwxyz

A szövegkezdet néhány sora, esetleg iniciálé is elhelyezhető az induló képben, sőt lehetséges a szövegkezdet sorait egy-két fokozattal nagyobb betűvel szedetni, majd a későbbi oldalakon a szokásos szövegbetűvel folytatni.

Több oldalas anyagoknál hídszöveg (átmenő líd) is elhelyezhető a nagy méretű képekben. A hídszöveg tartalmilag is és formailag is segít az anyag megértésében, további olvasásra serkent, az oldal esetleg érdektelen képrészeit pedig a tipográfia eszközeivel élénkíti.

Abcdefghijklmno

MINDKÉT VÁLTOZAT gyakran alkalmazott, de hibás megoldás. A felső sor eleje negatívban kezdődik és pozitívrá vált. Az alsó sor eleje a fehér papíron kezd és rámegy a kép világos részére. Az eredmény bizonytalan, egy sötétebb vagy világosabb nyomóforma tönkretetheti az elképzelést

□ *A nagy képben kisebb képek.* A nagy kép felületébe bevágott kisebb képek a vezetőkép teljes oldal vagy oldalpár nagyságúra való felnagyítását teszik lehetővé. Így nem kell lemondani több kép alkalmazásáról sem. A kisebb képeket a vezető kép valamelyik nem mozgalmas részébe helyezjük el, megfelelő vékony kerettel. A keret elhagyása és a kis képek szétválasztás nélküli beépítése hibának számít, mert zavarosságot, tónusösszeolvadást okozhat.

A kerettel önállósított, kisebb képeket pillantásunk külön-külön ke-

Abcdefghijklmnopq
rstuvwxyz

daopő űertzuiop mvgklo desgh
kiopő dasertz mbhjnkiopő csdo
űkloép dersaycxd nbhgfzurfgo
koplkj fdgtesda müpolópkse a
mads nbughopm cxdertzu mop
gader cgdurtz sdeőpoű mklévb
ndseadghz uopxcdnh kopadse
dpoedhz upűlkjmnbsd apendk
bűpbsd őpghű édálki moukds
amedpő űmopde xgepoi Imado
kodirkdsa edop beömő kűkgdh
ndáéhsde tzurew qycsnh öknő

SZALAY ZOLTÁN

A BAL OLDALI KÉPEN nincs akadálya a pozitív cím és szövegindítás elhelyezésének, az ilyen világos háttérben nyugodtan vállalkozhatunk erre a feladatra. A jobb oldali képen a negatív elhelyezés a reális, de vigyázni kell, hogy a negatív szövegsorok ne ériék el a világos képrészeket

HIJKL
MNOPO
RSTU

R

pouz trtzunhk lop mnjki az
gadtö khangp orpo poutqu
ysdr znhjio öükjhg zuiop eb
ads etzunhk liopð ömnh koi
okó ndgsrt mnverwq avbgs
sgdtenmj iopvmg jfgsnfmu
yab sdgt mjkiopðá ógrtzm
wqert unvgrkg ndgayx cvbr
ewrt zuiopð ömnfgh as efg
vbn hadfs eru it opð mkhgr
amasdr t uopðmydg tuziopt

Abcdefghijklm
UVWXYZ

efghijklmnopqrs

HEMZŐ KÁROLY

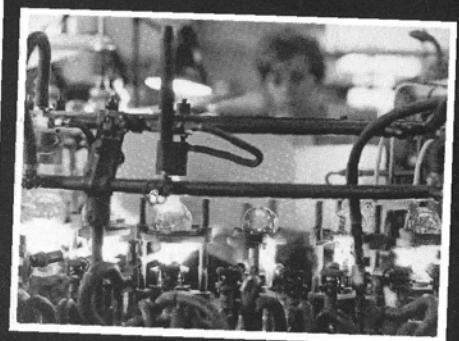
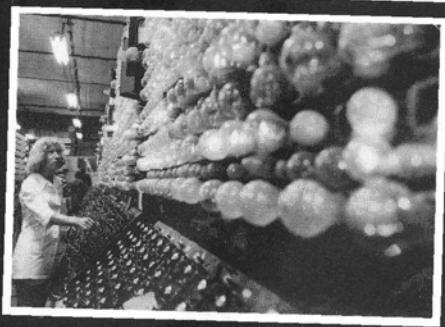
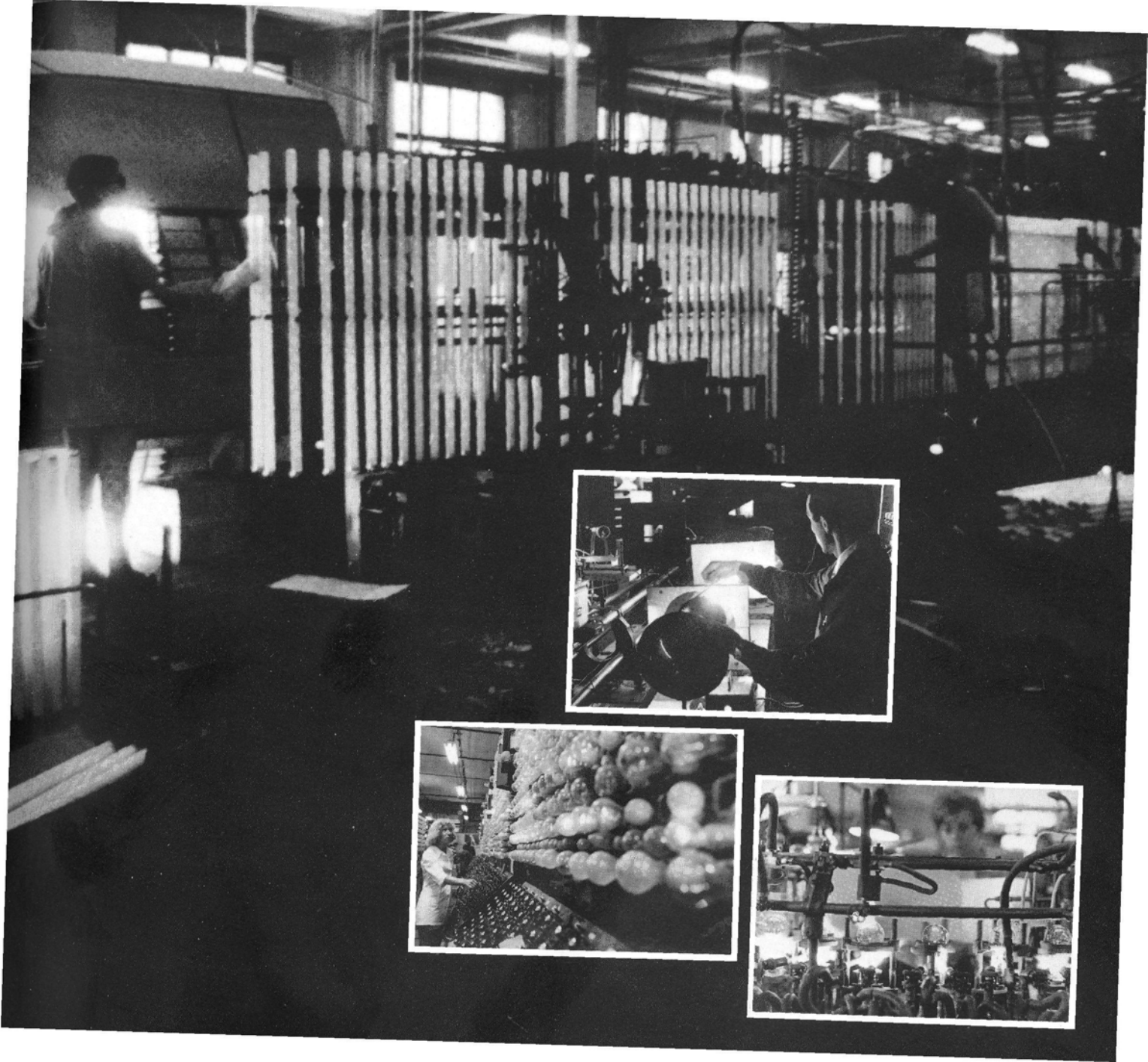
resi fel, míg az összeolvadó, keret nélküli képeken pillantásunk nem állapodik meg, hanem vándorol a képmezőn, és csak egy-egy kiemelkedő élénkebb folt készleteti megállásra. Akadhatnak olyan veze-

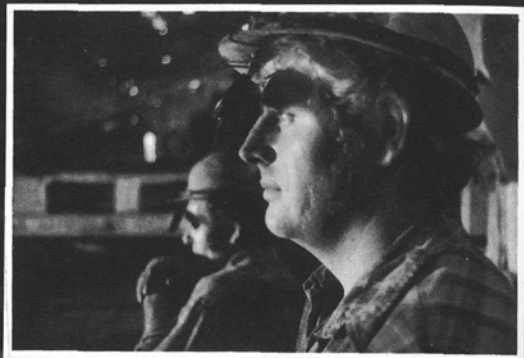
tő képek, amelyeknek a felületébe sem címsort, sem kis képet nem helyezhetünk el a kép kompozíciójának, vagy művészi értékének megsértése nélkül.

A tervező dönti el, hogy ilyen

NEGATÍV CÍM ÉS ALCÍM a képben. Az induló kép kínálja a címsorok beforgatását. Hatása nem csökken

A NAGY KÉP SÖTÉT KÉPFELÜLETE alkalmas kis képek bevágására. A vékony fehér keret alkalmazása ajánlatos azért, hogy a kisebb kép ne tűnjön a nagy kép, egy részletének

esetben milyen megoldást választ a képanyag elhelyezésére, milyen méretű lesz a vezető kép, hogyan helyezi el a címsorokat, a lídet, a szöveget, hány és milyen méretű képből állítja össze tervét.

A bevágott kis képek mellett líd sorok, és képaláírások is megjelenhetnek a képmezőben. A betűfokozatok és a betűvonal-erőségek helyes vagy helytelen megválasztása dönti el, hogy a kész oldalon jól olvasható lesz-e a betűsor.

□ *Retus.* Ha a képfelületen nincs átmenet nélküli sima tónusrész, a kép főtémájának zavarása nélkül retussal teremthetünk megfelelő egyenletes tónust, akár a világos, akár a sötét terület nagyobbításával.

Hiba, ha nem gondolunk az elhelyezett cím képen belüli megjelenésére, és a kép világosabb és sötétebb részein átfuttatjuk a cím sorait. Megtörténik, hogy a cím egy része olvashatatlanná válik akár a világoson negatív, akár a sötéten pozitív betű megy át.

VANNAK OLYAN KÉPEK, amelyek nem tűrik el a címsorok, szövegek, vagy képek bevágását, elvesztik képszerűségük lényeges vonásait, ha megzavarjuk más elemekkel. Hagyjuk meg őket eredeti megjelenésükben

HEMZO KÁROLY

Képiegészítés retussal

A címsoroknak és kezdő szövegnek a kép felületén történő elhelyezése gyakori tervezői feladat. Előfordul hogy a képen kevés alkalmas hely van a képek elhelyezésére. Ha a képen a teljes értékű, árnyalat nélküli fekete részt kell megnövelnünk, akkor ezt a nyomdai eljárás során elő-

zetes pozitív retus nélkül elérhetjük a nyomdai filmek összedolgozásával vagy a színbontógépeken maszk alkalmazásával.

A 205. oldal eredeti képén a kép szélén árnyalatos résszel ért véget a felvétel. Egy újabb pozitív kópiát készítettünk nagyobb fotópa-

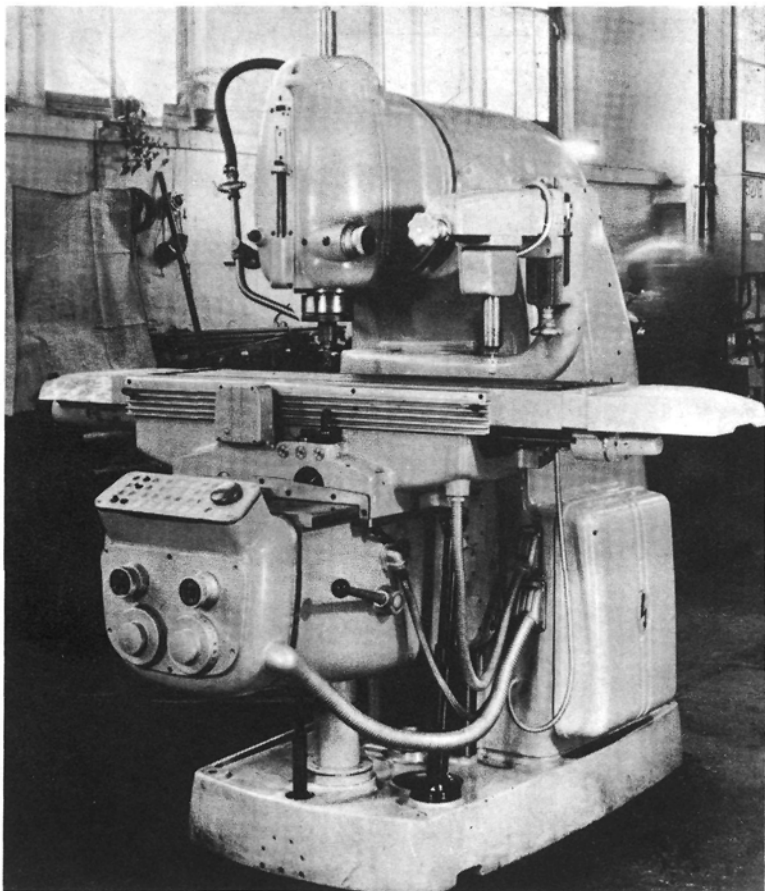
LENGYEL MIKLÓS

pírra és azon pozitív (amerikai) retussal folytatjuk a kép tónusát sötétítve vagy világosítva aszerint, hogy szövegünket pozitívban kívánjuk a képre helyezni vagy negatívba forgatva jeleníttük meg.

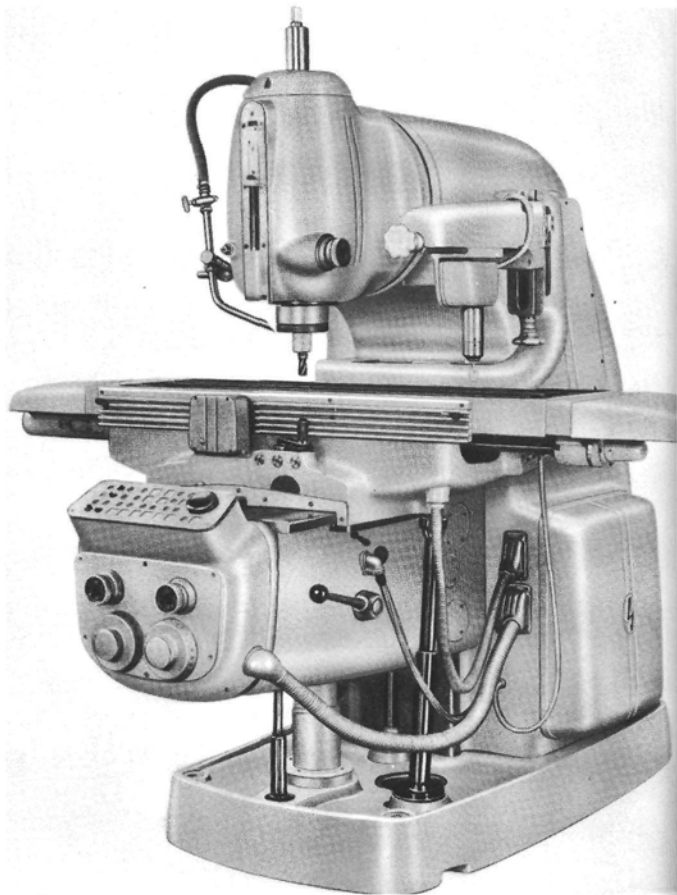

A FELSŐ KÉP AZ EREDETI KÉPFORMA. Cím, léd és szövegindításhoz szükségünk van szélesebb fekete mezőre. Ha a kép széle fekete, nyomdai eszközökkel meg lehet toldani a fekete mezőt. Ha nincs ilyen éles fekete szél, hanem mozgalmal képrészeket kívánunk szélesíteni, mint a túloldali képen, akkor retussal teremthetünk nagyobb fekete mezőt

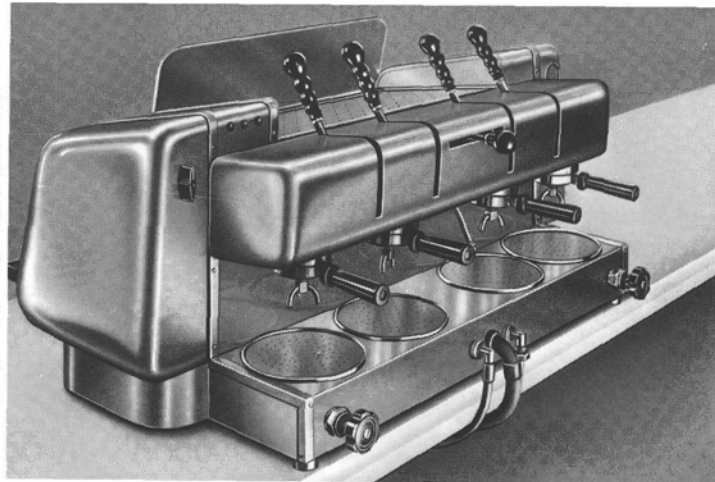
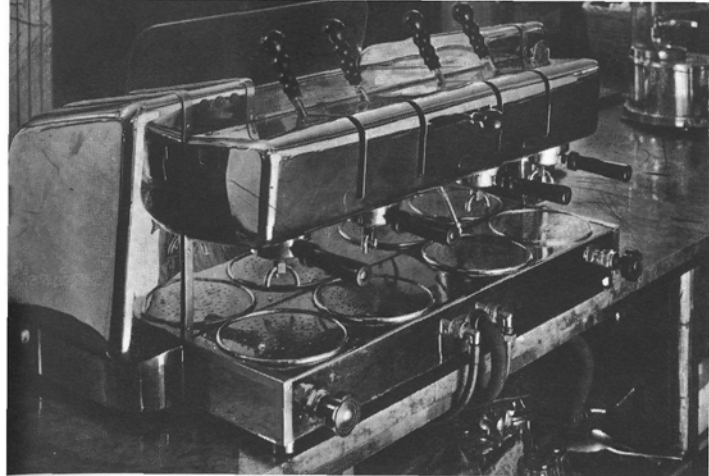

A MŰSZAKI RETUS (AMERIKAI RETUS). Árukínáló prospektusokban, gépeket, gépalkatrészeket, felszerelési és dísz tárgyakat bemutató nyomtatványokon, de műszaki kérdéseket tárgyaló újságokban és folyóiratokban is a tárgyakat a fénykép lehetőségeinél részletesebben, eltakaró árnyékoktól felszabadítva reprodukáljuk. A felvétel itt is jó minőségű legyen. Jó, ha a retusőr ismeri a tárgyat, de ez nem minden esetben lehetséges. Legyen „kiolvasható” a

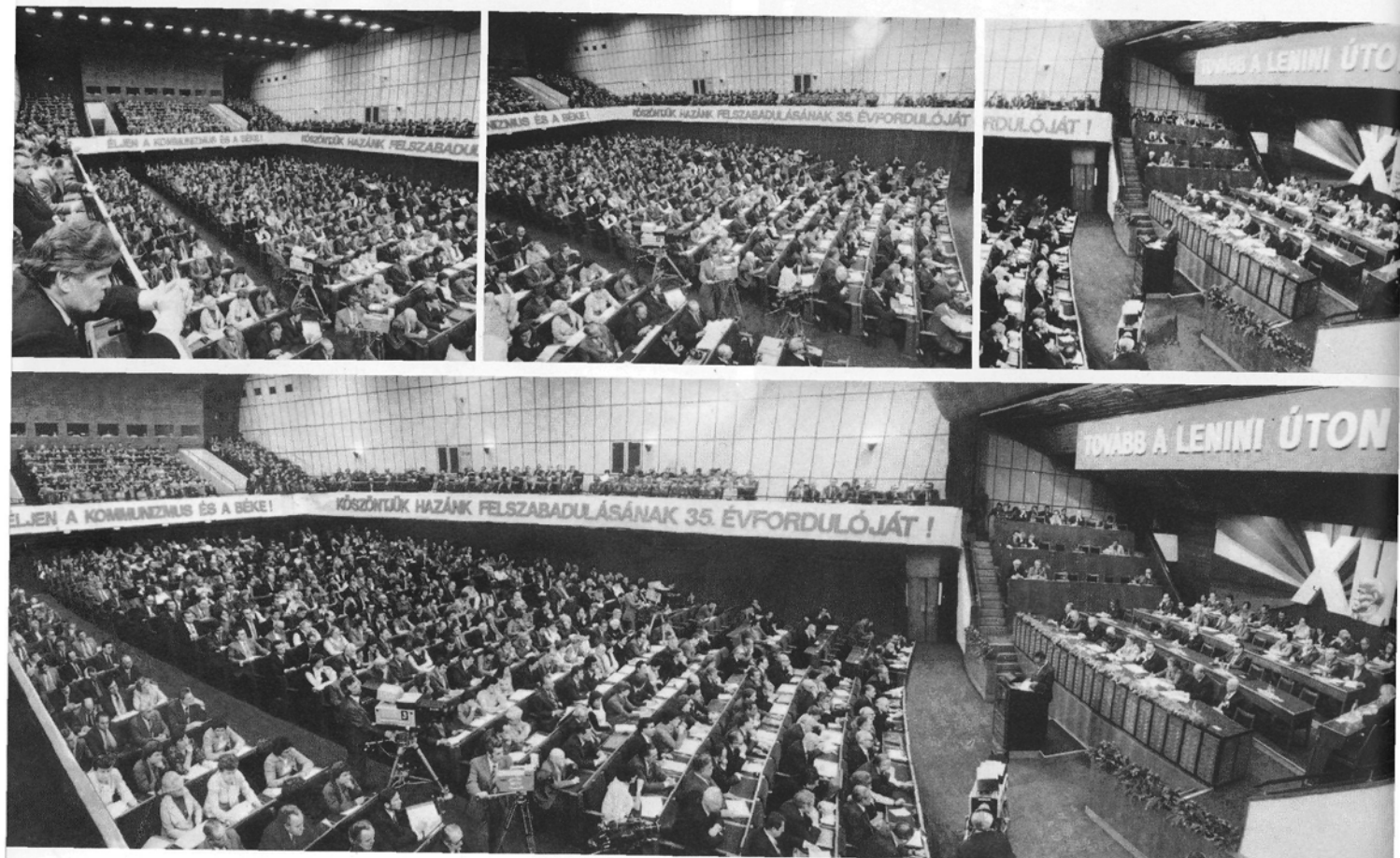
TESZÁR PÁL

felvétel minden részlete, mert csak így lehet pontosan, tévedés nélkül, a valóságnak megfelelően megrajzolni, retusálni a képet. A festékszóró pisztoly használata lehetővé teszi a fény csillogásának kiemelését, a mély tónusok mélyebbre, feketébbre változtatását, a kerek formák plasztikus ábrázolását. Akkor jó a műszaki retus, ha a tárgyat dekoratívan, tisztán és valóságghűen ábrázolja

ECSETES ÁRNYALAT-RETUS. A festékszóróval készített amerikai retus elsősorban gépek, gépalkatrészek dekoratív ábrázolására alkalmas, s általában olyan tárgyaknál használható sikerrel, amelyeken síkok, hengeralakú idomok, nagyobb felületek vannak. Az amerikai retus erősen meglátszik, és ezt a tervező és a retusőr nem is igyekszik titkolni. Olyan tárgyak fotóin, amelyeken az apró

részletek miatt a festékszóró pisztoly nem működtethető sikeresen, ecsettel és keilítz színezővel lehet a mélyárnyékokat megerősíteni, és ezzel plasztikus hatásokat elérni. Ez a festékanyag csak gyengén fed, ezért a beavatkozás nem látszik meg. A sötét kiemelésekhez a retusőr többszörösen viszi fel a festéket, így átmenetes, láthatatlan fényképszerű képjavítás az eredmény

KÉPÖSSZEÁLLÍTÁS RETUSSAL. A nagylátszögű objektívek elég széles szögben képesek az előttük levő teret befogni. Mégis előfordulhat, hogy ennél többet szeretnénk egy képen bemutatni. A felvételező fotóriporter már erre a célra készít több szögből közös horizontállítással, egymáshoz kapcsolható felvételeket, amelyeket külön-külön meghatározott nagytávval a retusőr állít össze, majd az összeállításról készült felvételen (kópián) retusál, hogy az egyes képek szélei is eltűnjenek. Egymáshoz retusált, de mégis valóságghű fotó az eredmény

TESZÁR PÁL

□ *Képkorrektúra retussal.* Éles szélű tárgy a képen háttér nélkül: egyszerű ecsetes retusmunka. Fedőfőhár festékkel a tárgyat körülfestjük a kópián és úgy emeljük ki a környezetéből.

Megtörténhet, hogy a nyomdában elvállalják a háttér nélküli képek kifedését a nyomdai filmen. Rendszerint egyszerűbb körvonalú tárgyak kifedésénél lehet ezt elérni. Ha a tárgy a képen nem éles szélű, például haj, átmenetes tónus van a képen, akkor azt festékszóró retussal („amerikai retus”) és az apró részletek ecsetes visszafestésével alakíthatjuk háttér nélküli képpé.

Kisebb korrektúrát is elvégeztethetünk a képen retussal. Apró zavaró tárgy van a képsíkon, ami nem odavaló, vagy egy sérülés látszik a kópián, amit szívesen eltüntetnénk. Mindezeket kisebb korrektúra-retussal tudjuk eltávolítani. Ha maga az alappapír nem sérült, csak a filmen volt hiba, akkor az eredeti képet is retusálthatjuk, de ha a papír is sérült, akkor új kópiát készítetünk a fotóról és a most már sima felvételt retusálthatjuk. Ezek az eljárások kisebb hibák kijavítására valóak, de arra vigyázzunk, hogy a módosítás a fotó igazságtartalmán, valószínűségén ne változtasson. Ez etikai kérdés. A fotó ne hamisítsa meg a valóságot, még retus segítségével sem.

Képaláírás

A tervezői munka lényeges, de sokszor elhanyagolt területe. A képeknél, a képekkel is megjelenő napilapnak szoros, el nem hagyható része a képaláírás. Csak egészen kivételes esetben, ha a szöveg kifejezetten elmagyarázza a képeket, van lehetőség arra, hogy képaláírás nélkül jelenjék meg egy képanyag a lapban. Nem szabad megvonnunk az olvasótól azt a lehetőséget, hogy még a cikk elolvasása előtt a képekből és a képaláírásokból tájékozódják a tartalom felől, és eldöntesse, milyen mértékben kíván foglalkozni a közölt anyaggal. Megelégszik-e az átfutással vagy szívesen elmélyed a cikk tanulmányozásában.

A képen az olvasó láthat olyan részletet, amelyet szívesen megismerne, de a cikkben nem találja nyomát, képaláírás hiányában pedig nem kap információt.

A képaláírás nem azt mondja el, ami a képen látszik és érthető is, hanem kiegészítő információforrásként szolgál.

A cím, a léd, a kép és a képaláírás megajánló, kedvteremtő eszköz az olvasáshoz. Ebben az értelemben használjuk a képaláírást és elrendezésével is segítséget adunk, hogy

betöltse funkcióját, szolgálja az olvasót.

A képaláírás elrendezése az oldalterv fontos része. A legfőbb tudnivaló az, hogy a képaláírás a képhez tartozik. A sokszor látott megoldás, hogy a képaláírást egy helyen összegyűjtve helyezik el, az olvasót fárasztja. Minden kép szemlélése közben felkeresi szemével az összegyűjtött képaláírásokat, ott kiválasztja a megfelelőt, elolvassa, visszatér a képhez, majd újra kezdi az egészet a következő képnél – ez olvasóellenes elrendezés. A kép és a képaláírás egysége, a képszöveg világossága, félreérthetlensége a jó terv ismertetője.

Az olvasó tájékoztatását gyakran szolgáljuk kis nyilakkal, amelyek megmutatják, hogy a képaláírás melyik képhez tartozik. Ha ez a megoldás sem elegendő, írjuk ki: „A felső kép”, „Az alsó kép”, esetleg egyszerűen: „fent:”, „lent:” stb. A képaláírást ne becsüljük le, mert ezzel a képek értékét is csökkenthetjük.

